На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб Колас

№ 105 (227)
Чацвер, 19 чэрвеня 1997 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г. на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць — 5 разоў у тыдзень
Выдавец — ТАА "Народная воля"
Кошт: у кіёсках і крамах — 2000 руб.; у індывідуальных гандляроў — свабодны.

Народная Воля

Сонца

	Усход	Захад
Віцебск	4.18	21.43
Магілёў	4.26	21.33
Гомель	4.32	21.21
Мінск	4.36	21.44
Гродна	4.53	21.58
Брэст	5.03	21.49

Поўня 20 чэрвеня.

З днём нараджэння, Васіль Уладзіміравіч!

Неўміручасць праўды

Без творчасці Васіля Быкава сёння немагчыма ўявіць не толькі сучасную беларускую літаратуру, але і шырокія абсягі еўрапейскага і сусветнага прыгожага пісьменства, увогуле культуры. Яго апавяданні і аповесці, перакладзеныя на многія дзесяткі моў, сталі патрэбным, неабходным набыткам для мільёнаў людзей.

Як сцвярджае сам пісьменнік, лёс, існаванне кожнай кнігі залежыць ад таго, колькі ў ёй "закладзена ад праўды народнага жыцця". Творчасць Васіля Быкава, якраз дзякуючы праўдзе і шчырасці, бліскуча вытрымлівае праверку часам. Яна мае выразна беларускія нацыянальныя карані, аблічча і душу і разам з тым сваёй выключнай духоўнай напоўненасцю, маральным максімалізмам, актыўным гуманізмам арганічна ўліваецца ў плынь сусветнай культуры.

Асмелюся сцвярджаць, што нават у наш тэхнакратычны, а цяпер яшчэ і няўстойлівы, матэрыяльна і маральна жабрачы час літаратура не страціла сваёй прыцягальнасці. Канешне ж, сапраўдная літаратура. Заўважаю па сабе: чым мацней ціснe на мяне жыццёвая бязладзіца, магутная прапагандысцкая машына прэсы, тэлебачання і радыё, тым часцей узнікае настойлівае жаданне ўзяць з паліцы добрую кнігу, застацца з ёю сам-насам. Я заўсёды маю душэўную патрэбу перачытваць прозу слыннага Майстра, якая захапляе даверам да жыцця, натуральнасцю. У ёй ніколі не было патэтыкі, фальшывага пафасу, кан'юнктуршчыны, чым нярэдка грашылі многія літаратары. Нават ваенная гераічная тэма раскрываецца пісьменнікам не праз панарамныя баталіі, а праз лёсы звычайных, простых людзей, праз іх паводзіны і ўчынкі, бо вайна зрушыла сам лад жыцця. Кожнаму, хто ўкручаны ў яе крывавы вір, даводзіцца праходзіць выпрабаванне на мяжы, а часта і па-за межамі магчымага, і тады яскрава праяўляецца сапраўдная сутнасць чалавека.

Ва ўсіх аповесцях Быкава, пачынаючы ад "Жураўлінага крыку" і да самых апошніх па часе твораў, на першым плане — пяхота, акопныя салдаты і афіцэры, радавыя партызаны і падпольшчыкі, мірныя жыхары, тыя працаўнікі вайны, якія зрабілі ўсё, каб "выстаяць і перамагчы". Іхнія ахвярныя лёсы зліваюцца ў лёс усяго народа, які такой вялікай крывёю, такімі неймавернымі пакутамі аплаціў сённяшняе жыццё.

Былы воін, які добра ведае гэтую горкую цану, надзвычай балюча ўстрывожаны лёсам беларусаў зараз, у вызначальны для іх час. І ў прозе, і ў публіцыстыцы Васіль Быкаў не стамляецца сцвярджаць праўду жыцця, пераконваць суайчыннікаў, што нельга стварыць нешта вартае, калі ты не любіш сваю зямлю, не паважаеш і не засвойваеш духоўны скарб продкаў: родную мову, культуру, традыцыі.

Ваяўнічыя змагары за савецкую або славянскую імперыю не паважаюць беларускі народ, грэбліва папіраюць яго права на самастойнае развіццё, маніпулююць нізкай нацыянальнай і палітычнай свядомасцю ачмураных, затурканых, задушаных страхам людзей. Быкаў жа, бачачы ўсе заганы цяперашняга грамадства і бескампрамісна выкрываючы іх, усё ж верыць у здольнасць нашага народа пабудаваць сваю незалежную дзяржаву, дзе годна, разумна і заможна будзе жыць кожны чалавек. З гэтай высакароднай надзеяй і працуе сёння выдатны мастак роднага слова. І яго голас адгукаецца ў душах людзей.

Віншуючы Васіля Уладзіміравіча з днём нараджэння, хочацца пажадаць яму — чалавеку высокага таленту, бяспрыкладнай мужнасці і сумленнасці — дабра, шчасця і жыццёвай моцы на доўгія гады.

Калісь, у нялёгкі для беларускага пісьменніка час, выдатны паэт сучаснасці Аляксандр Твардоўскі падтрымаў яго паштоўкаю, дзе былі такія словы: "Усё мінецца, а праўда застанецца". Праўда Васіля Быкава будзе з намі заўсёды!

Сяргей ЗАКОННІКАЎ.

Ва ўсім свеце пакланяюцца перад яго творчасцю...

Вядомы беларускі пісьменнік Васіль Быкаў вылучаны на атрыманне прэстыжнай літаратурнай прэміі "Букер-97". Аб гэтым паведаміў нядаўна расійскі часопіс "Итоги".

У спіс, які прадставіў Брытанскі камітэт Букера, увайшлі творы больш чым сарака аўтараў. Сярод прэтэндэнтаў і беларускі пісьменнік Васіль Быкаў з маленькай аповесцю "Пакахай мяне, салдацік". Прыкметна, што ў ліку намінантаў некалькі расійскіх літаратараў, а вось наша краіна прадстаўлена адным імем.

Між іншым аповесць "Пакахай мяне, салдацік" Васіль Быкаў уключыў у свой час у новы зборнік сваіх твораў "Сцяна", які, як вядома, выдавецтва "Мастацкая літаратура" адмовілася друкаваць, спасылаючыся на тое, што творы Быкава выдаваліся на радзіме ў дастатковай колькасці. Праўда, аповесць была надрукавана ў беларускім "Немане", а пасля з'явілася і ў расійскім часопісе "Дружба народов".

Марыя НАРЭЙКА.

Из первых уст

Сенатор номер один Павел Шипук молвил слово

Людмила МАСЛЮКОВА,
политический обозреватель "Народной воли"

Павел Шипук, как показало время, публично изъясняется редко. Требуется что-то из ряда вон выходящее, чтобы уроженец деревни Ополь Ивановского района Брестской области обронил несколько слов в микрофон или перед телекамерой. Последним событием, в ходе которого сенатору номер один невозможно было отмолчаться, стала первая сессия Парламентского собрания Союза Беларуси и России, которая прошла в середине июня в Бресте. Журналисты, пользуясь случаем, "обстреляли" вопросами попавшего в фокус общественного внимания бывшего гомельского губернатора.

Что он думает о российском кредите для Беларуси в 800 миллиардов рублей, который вот уже полгода как застрял в правительственных кабинетах партнера? Как он относится к проблеме изоляции нашей республики в Европейском сообществе? Нравится ли ему предложение положить будущие слова гимна нынешнего Союза Беларуси и России на мелодию гимна СССР?

Отвечая представителям прессы, председатель Совета республики Павел Шипук еще раз проявил себя политиком, отличительное свойство которого заключается в умении сглаживать острые углы и все видеть в лучшем свете.

По поводу откровенно запаздывающего российского кредита отметил, что дело лишь за тем, чтобы на соответствующем документе поставил визу глава правительства Виктор Черномырдин. В прошлом, возглавляя АО "Гомельстекло" и еще не помышляя о сенаторстве, Павел Шипук наверняка понимал разницу между чьей бы то ни было подписью и денежными купюрами как таковыми. Теперь эту прозрачную разницу он как политик однозначно трактует в пользу блистательного прогресса экономической интеграции двух стран.

По мнению главы верхней палаты нынешнего белорусского парламента, международная изоляция Беларуси не совсем и изоляция. Всего лишь, заметил Павел Шипук, для республики приостановлен статус приглашенного в Евросоюз, и это временное недоразумение, и оно, по его оптимистичному убеждению, найдет свое разрешение в недалеком безоблачном будущем. Естественно, сенатор не стал углубляться в анализ причин создавшегося положения: тема скользкая даже для него, столь сдержанного и осторожного, как, пожалуй, никто в обеих палатах сомнительного законодательного органа.

Наконец, Павел Шипук искренне признался, что ему импонируют слова из гимна СССР — "Союз нерушимый республик свободных..." Ему представляется, что они вполне подходят и к нынешней ситуации, когда после брестских парламентских процедур Союз двоих окончательно освящен и волей "общесоюзных" депутатов, которых, правда, никто не избирал ни в Беларуси, ни в России.

Сам он, первый из ныне заседающих в Совете республики 63 сенаторов, с поста гомельского губернатора назначен в верхнюю палату президентом. В этом Павел Шипук, вероятно, и усматривает первопричину своих, как он полагает, независимых суждений по актуальным вопросам политической жизни республики. Недавно в одной из газет он как раз рассуждал о несправедливости бытующего в Беларуси мнения о том, что нынешний парламент карманный.

Редко говорит Павел Шипук, но метко: исключительно в русле суждений, выработанных в Администрации президента и обязательных для представителей всех остальных ветвей власти.

Спорт

Эстафета міру набліжаецца да Беларусі

Міжнародная легкаатлетычная эстафета па краінах і кантынентах, якая праводзіцца з 1987 года, набліжаецца да нашай рэспублікі.

Стартаваўшы вясной у Нью-Йорку на плошчы ля будынка Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, яна прадоўжыць свой маршрут па краінах Садружнасці ў пяці напрамках. Адзін з іх — Санкт-Пецярбург — Калінінград — дзяржавы Балтыі — Беларусь — Польшча.

Па беларускай тэрыторыі бегуны пераадолеюць 1400 кіламетраў за 16 дзён. Запланавана, што да асноўнай каманды будуць далучацца спартсмены гарадоў, абласцей, члены клубаў аматараў бегу. А з'явіцца ў нас калона атлетаў напярэдадні Дня рэспублікі — 2 ліпеня — на граніцы Літвы і Ашмянскага раёна. Апошнім пунктам эстафеты стане Брэст.

Вячаслаў ДУТАЎ,
БелТА.

Набліжаецца да фінішу справа аб крадзяжы ўрану на Ігналінскай АЭС

У 1992 годзе камандзір атрада батальёна аховы Ігналінскай АЭС Рамунас Мачэраўскас, які меў сувязі са злачынным светам Каўнаса, па іх заказу арганізаваў крадзеж адной касеты з уранам, што выкарыстоўваўся ў якасці ядзернага паліва на электрастанцыі. Пры дапамозе начальніка інжынернай змены Рэната Селікава яму ўдалося вывезці з тэрыторыі АЭС разрэзаную касету, у якой было 126 кілаграмаў таблетак дыяксіду ўрану-235. Каўнасцы Юозас Вальчынскас і Валерыенас Карбаўскас знайшлі першых пакупнікоў гэтага тавару і паспелі рэалізаваць яго на суму каля 5,5 тысячы долараў ЗША. А ўсяго ад продажу крадзенага злодзеі разлічвалі атрымаць не менш за 60 тысяч долараў.

Аднак уранавы бізнес каўнасцам не ўдаўся. Яны трапілі ў поле зроку паліцыі, якая арыштавала Ю.Вальчынскаса і В.Карбаўскаса. Перапалохаўшыся, асноўныя арганізатары крадзяжу ўцяклі ў Расію і там хаваліся ад правасуддзя. Пастаяннае нелегальнае жыццё Р.Мачэраўскасу не спадабалася, і ён, адчуўшы, што за ім ужо сочаць, вырашыў здацца. Пазваніў у пракуратуру Літвы і паведаміў, што гатоў вярнуцца дамоў і паўстаць перад судом. 10 чэрвеня 1997 года супрацоўнікі службы нацыянальнай бяспекі Літвы арыштавалі яго ў поездзе, калі ён вяртаўся з Санкт-Пецярбурга. Крымінальная справа, пачатая яшчэ ў 1992 годзе, была адноўлена.

Р.Мачэраўскас ва ўсім учыненым прызнаўся, паказаў тайнікі, дзе захоўваўся яшчэ не рэалізаваны ўран. Па ўсім відаць, справа па гэтай скандальнай гісторыі, якая не мае аналагу ў свеце, літоўскімі спецслужбамі будзе завершана паспяхова.

Альгімантас БРАЗАЙЦІС,
БелТА.

Розничные цены на автозаправках г.Минска
(на 17.06.1997)

Фирма	Валюта/ед изм.	Цены в бел.руб.					Опл.
		А-76	АИ-92	АИ-95	АИ-98	Диз.топ.	
Минскавтозаправка для бюджетн. орг-ций	BYB/л	5.600	6.100	—	—	4.100	б/р
договорные	BYB/л	7.100	9.300	12.400	14.200	6.000	н/р; б/р
Эмир	BYB/л	7.900	11.000	15.000	16.700	7.800	н/р; б/р
ЛУКойл	BYB/л	7.000	9.000	12.400	—	6.000	н/р
Бикаран	BYB/л	7.000	9.500	12.300	—	6.500	н/р
Экоцвет	BYB/л	7.200	9.400	12.700	—	6.200	н/р
Милком	BYB/л	7.200	9.400	12.700	—	6.500	н/р; б/р
ФКВП	BYB/л	7.000	9.000	12.500	—	6.500	н/р
Нэсте	BYB/л	7.400	9.400	12.700	14.900	6.400	н/р; б/р
Лаффает	BYB/л	7.000	9.000	—	—	6.100	б/р

Ольга Даргель, министр социальной защиты:

"Мы стараемся принять и выслушать всех, кто к нам обращается, и если не помочь, то хотя бы морально поддержать людей..."

Визитная карточка Министерства социальной защиты

Министр
Даргель Ольга Брониславовна 222-69-90
Помощник министра
Чепикова Валентина Федоровна 222-62-88
Референт министра
Осипова Тамара Павловна 222-62-55
Первый заместитель министра
Беспалов Геннадий Сергеевич 222-65-14
Заместитель министра
Сикорский Петр Павлович 222-68-33
Заместитель министра
Козак Василий Иосифович 220-56-25
Заместитель министра, руководитель Фонда социальной защиты населения
Бачило Людмила Тимофеевна 239-48-09
Начальник управления пенсий и пособий
Шавловская Наталья Николаевна 220-49-87
Начальник управления по делам военнослужащих, воинов-интернационалистов и членов их семей
Шетько Павел Вадимович 220-17-65
Начальник отдела семьи и гендерных проблем
Ладыженко Валентина Егоровна 220-27-64
Начальник планово-экономического отдела
Ткаченко Владимир Владимирович 222-61-98
Начальник отдела социальных учреждений, строительства и снабжения
Гордеев Александр Николаевич 220-53-53
Начальник отдела организационно-правовой работы и кадров
Мамус Алина Борисовна 220-85-42
Начальник отдела по вопросам социального обслуживания пенсионеров
Олехнович Георгий Георгиевич 220-42-77
Начальник отдела по делам инвалидов
Клименко Леонид Федорович 220-34-00
Начальник отдела бухгалтерского учета и контроля
Олехнович Лидия Гераевна 222-64-00
Начальник отдела информационных технологий
Есипович Анна Ивановна 222-69-77
Управляющий делами
Евтушенко Тамара Иосифовна 220-57-04

(Диалог Ольги Брониславовны Даргель с читателями о пенсиях читайте на 4-й странице.)

Хорошего корреспондента в Минске восстановили, а Нехорошева в Москве уволили

Как стало известно, новый председатель Всероссийской государственной телерадиокомпании Н.К.Сванидзе отменил приказ №3279-к от 23 декабря 1996 года об увольнении минского корреспондента компании Юрия Свирко под надуманным предлогом об... отсутствии аккредитации при МИДе Республики Беларусь, которую длительное время не оформлял (читайте: не подавал заявку) заместитель председателя ВГТРК А.Ю.Нехорошев, чья подпись стояла под злополучным приказом №3279-к.

Затребовав и получив объяснительную записку своего заместителя, Николай Сванидзе издал приказ за номером 1235-к. В нем говорится: "За однократное грубое нарушение трудовых обязанностей, выразившееся в незаконном увольнении собственного корреспондента ВГТРК в г.Минске Свирко Ю.В., освободить от занимаемой должности заместителя председателя ВГТРК Нехорошева Александра Юрьевича... на основании п.1 ст.254 КЗоТ Российской Федерации".

Александр Нехорошев до увольнения из Всероссийской государственной телерадиокомпании являлся, по сути, главным руководителем телепрограммы новостей Российского телерадио (РТР) "Вести".

Витольд БОРОВИЦКИЙ.

История в лицах

По проторенной дорожке? По "кебичевскому" пути?..

Последние заявления президента Александра Лукашенко о том, что российское правительство повинно в срыве договоренностей, достигнутых им с президентом России Борисом Ельциным, а затем и признания, что тормозом на пути интеграции стал Анатолий Чубайс, напомнили мне, видимо, уже многими забытые события четырехлетней давности.

Тогда Александр Лукашенко — даже еще не председатель антикоррупционной комиссии, а рядовой депутат Верховного Совета 12-го созыва — начал кампанию по дискредитации правительства Вячеслава Кебича. На первом этапе она разворачивалась под лозунгом "Вячеслав Францевич — хороший, а вот окружение у него плохое". Под огонь залихватской критики попали вице-премьеры Станислав Бриль и Николай Костиков, министр Владимир Радкевич, госсекретарь Геннадий Данилов да и многие другие преданные тогдашнему премьеру люди. Возможно, посчитай в ту пору Вячеслав Францевич, что имеет дело с претенциозным политиком, на пути карьеры Лукашенко уже в то время поставили бы знак "стоп". Но хорошо известно, Кебич "молодого политика" тогда всерьез не принимал, за что и поплатился.

На втором этапе своей кампании Александр Григорьевич сделал "плохим" уже не только ближайших помощников главы правительства, но и самого премьера. Выяснилось, что Вячеслав Францевич и коррупционеров покрывает, и не знает, как правильно интегрироваться с Россией... Да и вообще, грехов у него — уйма.

Не задумал ли сейчас белорусский президент операцию "Кебич-2"? Не исключено. По крайней мере, нынешние ходы главы государства очень напоминают события 1993 года. Теперь, как и тогда, хорошим остается главное лицо — Борис Николаевич. А вот его ближайшие помощники мешают. Досталось от Александра Григорьевича и российскому правительству в целом, и Анатолию Чубайсу, и рикошетом министру экономики РФ Якову Уренсону, который вынужден был опровергать белорусского президента в программе Александра Сванидзе "Зеркало".

Словом, возвращается Лукашенко на проторенную дорожку. Только не собьется ли он с им же несколько лет назад избранного пути?

Владимир ГЛОД.

Юбілеі

І ў свае 60 Аўгуст Мілаванаў адчувае сябе імператарам на купалаўскай сцэне

Народны артыст рэспублікі лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі Аўгуст Мілаванаў выступаў 16 чэрвеня на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы ў ролі бенефіцыянта. А прычынай сталі адразу дзве круглыя даты ў жыцці гэтага выдатнага акцёра: 60 гадоў з дня нараджэння і 35 гадоў творчай дзейнасці ў Купалаўскім тэатры.

На юбілейным вечары першымі прагучалі прывітанні ад імя прэзідэнта краіны Аляксандра Лукашэнкі, прэм'ер-міністра Сяргея Лінга і міністра культуры Аляксандра Сасноўскага. А потым гледачы сталі сведкамі феерверка лепшых роляў артыста, якія ён сыграў за тры з паловай дзесяцігоддзі. Аўгуст Мілаванаў паўстаў перад гледачамі ў вобразах герояў са спектакляў "Я, бабуля, Іліко і Іларыён", "Што той салдат, што гэты", "...Забыць Герастрата!", "Зацюканы апостал", "Памінальная малітва", "Ромул Вялікі", "Тры сястры". А на экране былі паказаны фрагменты з мастацкіх фільмаў, у якіх здымаўся артыст.

Шмат цікавага і новага даведаліся паклоннікі Аўгуста Мілаванава аб яго дзяцінстве і юнацтве, праведзеных у родным Сталінградзе. Жыхаром Беларусі артыст стаў яшчэ ў студэнцкія гады, паступіўшы ў Мінску ў тэатральна-мастацкі інстытут, пасля заканчэння якога і пачалася яго бліскучая сцэнічная кар'ера.

Адна з апошніх буйных роляў Аўгуста Мілаванава — імператар Ромул Вялікі. У яго касцюме бенефіцыянт і застаўся да канца свайго юбілейнага вечара, прымаючы падарункі і кветкі ад калег, вучняў, крытыкаў, прадстаўнікоў прафсаюзаў, мецэнатаў і простых паклоннікаў. А пасля юбілею акцёра чакае новая работа. Яму трэба будзе ўпершыню асвойваць драматургію Аляксея Дударава ў спектаклі "Князь Вітаўт".

Вольга ШЧАДРЫНА,
БелТА.

Стыль!

А "сувязісты" з грамадскасцю аб лёсе Віннікавай зноў не ведаюць. Ні ў КДБ, ні ў пракуратуры...

У мінулых нумарах мы спрабавалі даць інфармацыю чытачам, якіх цікавіць, як адчувае сябе ў следчым ізалятары былы "галоўны банкір" Тамара Віннікава, у якім стане следства, што новага інкрымінуюць ёй следчыя, якія, дарэчы, для вытворчасці гэтай скандальнай справы складаюць аж цэлую брыгаду. Як ведаеце, рэдакцыі пакуль не ўдалося атрымаць больш-менш змястоўную інфармацыю. Тэлефонныя званкі ў прыёмныя старшыні КДБ і Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь і ўвогуле нічога не далі. Там спасаліся на свае прэс-службы, якія, маўляў, заўсёды ў курсе ўсіх спраў гэтых устаноў.

Аднак ужо першы званок высветліў незайздросную карціну. Кіраўнік цэнтра па сувязях з грамадскасцю КДБ афіцэр Генадзь Сенюкоў на ўсе пытанні адказваў з аднолькавым пастаянствам — адмоўна: "не ведаю", "не ў курсе"... Але ж яны былі не са складаных: хто з прадстаўнікоў КДБ уваходзіць у следчую брыгаду, як з імі звязацца па тэлефоне ці адрасе. Усёй "засакрэчанасці" інфармацыі толькі і было, каб назваць прозвішча работніка.

— Па-першае, я сапраўды нічога не ведаю, — адбіваўся ад настойлівых пытанняў Генадзь Палікарпавіч. — А калі б і ведаў — усё адно б не сказаў. Навошта мне губляць пагоны? Гэта ўжо па-другое...

Не надта многа важаць афіцэрскія зоркі на плячах (гэта я ўжо скажу як палкоўнік, які сам насіў пагоны і да гэтага часу даражу дзяржаўнымі і ваеннымі сакрэтамі), калі чалавек не разумее, што складае, скажам так, дзяржаўную тайну, а што — не.

Зразумела, што аб ходзе следства пытаюць у следчага. Скажа сам следчы толькі тое, што можа сказаць. Ды і газета ніколі не стане друкаваць, тыражаваць звесткі, якія пярэчаць інтарэсам следства, перашкаджаюць справе.

Не валодалі інфармацыяй і ў Пракуратуры Рэспублікі Беларусь таксама тыя, хто адказвае за сувязі з прэсай. У прыёмнай Генеральнага пракурора далі тэлефон Аляксея Таранава. Але галоўнага "сувязіста" з грамадскасцю не аказалася на месцы. А яго калегі, як і прадстаўнікі аддзела методыкі і аналізу, што займаюць адно з імі памяшканне, параілі дачакацца "самага" Аляксея Сцяпанавіча: "Мабыць, Таранаў усё ведае".

Гэтае "мабыць", што з родурадні "не ведаю", вымушала ўзяць ды і патэлефанаваць Генеральнаму пракурору рэспублікі, старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі і спытаць, навошта стварылі яны гэтыя інфармацыйныя цэнтры, прэс-службы, якія ўсё адно нічога не ведаюць. Альбо робяць выгляд знаўцаў, людзей дасведчаных. Праўда, перад начальствам. Зразумела, сваім...

Аднак пра лёс Віннікавай рэдакцыя абавязкова раскажа, карыстаючыся, праўда, іншымі крыніцамі і не дакучаючы адвакату Гары Паганяйлу.

Але ж пытанне пастаўлена: для каго існуюць і каму патрэбны ў разнастайных установах прэс-службы і прэс-цэнтры?

Віктар СВІРКО.

Васіль БЫКАЎ

Сцяна

Рыгору Барадуліну

Сцяна была каменная, закапцелая, дужа старая, як і ўвесь гэты будынак-турма, што дастаўся дыктатару краіны ад ранейшага дыктатара, а таму — ад яшчэ ранейшых. Дыктатары ў гэтай краіне не выводзіліся ніколі. Калісьці тут балявалі ці спраўлялі крывавыя трызны, плялі змовы і ўсялякія іншыя злачынствы — супраць улады, народа ці каго з тых, хто выйграў у бясконцае барацьбе за ўладу. Або прайграў таксама. А цяпер тут сядзеў ён і такія, як ён. Іншыя, мабыць, сядзелі даўно і доўга, ён жа тут апынуўся нядаўна. Ранейшыя ягоныя гады і месяцы мінулі ў іншым месцы, надта, аднак, падобным на гэта. Перамена месца зняволення не дужа, аднак, яго ўзрушала — і там, і тут для яго быў нарыхтаваны каменны калодзеж, сыры і цёмны, — пяць крокаў уздоўж і тры ўшыркі. Жалезныя дзверы з засовам, смярдзючая параша ў куце — як і ўсюды. Адзінае, што тут прыцягвала ягоную ўвагу, была сцяна. Тая, што насупроць ад дзвярэй.

Колькі і дзе ні сядзеў, ён заўжды цікавіўся сценамі, тым, як і з чаго яны зроблены. І асабліва — што было па той бок, за сцяной. Звычайна па той бок была зваблівая, недаступная для яго воля, пра якую ён не пакідаў марыць. А зроблены сцены былі як трэба, як гэта ўмелі рабіць калісьці: камень, вапна і цэгла — усё спрэс сцвярдзелае і нязрушнае, бы дзяржаўная воля гаспадароў — не ўкалупнеш, не драпанеш. Не практукаеш нават. Яшчэ ў першы тут дзень ён спрабаваў пастукаць на звыклай для яго турэмнай азбуцы, але някага адказу не пачуў. А можа, за сцяной не было нікога. Значыць, там магла канчацца гэтая мур-турма і пачынацца воля. Зелянець на сонцы які куст цёрну, трава, буяць пры сцяне старыя дрэвы замкавага парку...

Стоячы на каленях ля сваіх лахманоў, ён прыслухаўся. [illegible] скрозь было ціха. Наглядчык нядаўна пратупаў за дзвярыма, крокаў яго ўжо не стала чуваць. Слабая электралямпачка [illegible] ледзьве развейвала змрок на каменнай падлозе, была, мабыць, глухая турэмная ноч. І ён пакрысе [illegible]

Ніжні рад буйных каменных блокаў быў складзены шчыльна і нязрушна і не прымаў у сябе ніякі ягоны стук — хоць костачкай пальца, хоць кулаком. Тое ж было і вышэй. [illegible]

[illegible]

Ён спрабаваў. Спярша кіпцямі, ды хутка паламаў іх на абедзвюх руках. [illegible] дамогся, ды ўсё ж...

У яго з'явілася надзея, быццам нават цьмяная мэта жыцця. Ён пачаў менш успамінаць былое, нават меней гаротна думаць. Толькі чакаў, як крокі наглядчыка трохі прыціхалі за дзвярыма, тады кідаўся ў кут, сядаў на кукішкі і дзёр, калупаў, драпаў. Ён амаль не пазіраў туды, яму ўжо не трэба было святло, пальцы яго ведалі ўсе драбніцы каменя, увогуле надта цвярдога, якога, здаецца, не бралі ніякія ягоныя высілкі. Але на ражку, у самым кутку быццам было зручней — мякчэй, ці што. Менавіта там і сышліся цяпер усе ягоныя назапашаныя за гады воля і надзея.

Ён спаў у суткі, можа, якіх пару гадзін перад пабудкай — скорчыўшыся на трантах пад сушэйшай сцяной, неяк забываўся, пакуль здалёку не далятаў гук гонга — сігнал уставаць. Чакаў сняданак, міску чачавічнага сёрбава, якое з'ядаў за хвіліну. Астатні час удзень і ўначы бавіў у куце — бы шашаль у дрэве, тачыў камень. Ражок каменя ўжо яўна вызначыўся на каменным рэльефе, мабыць, яго можна будзе паспрабаваць выдзерці першым. А там мо з'явіцца і дзірка. Ці хоць бы патанее сцяна. Хоць бы каб маленькая дзірачка, ён бы, здаецца, пралез. Як было ў дзяцінстве, калі яны, падшыванцы, лазілі цераз агароджу ў суседні сад. Старэйшыя яго пасылалі першым, бо быў ён самы худзенькі — маленькі рухавы жэўжык, які пралазіў усюды, дзе толькі можна было пралезці. І дзе не было ніякай магчымасці — таксама. Ведаў з таго часу — калі пралазіла галава, магло пралезці і ўсё цела. Такі быў жэўжык. Пакуль не падрос і не заняўся палітыкай. У палітыцы было інакш. Часам не мог пралезці ніхто. Не пралез і ён. Таму і папаўся.

Ён не лічыў дзён і не ведаў, колькі мінула іх, як ён улёг у сваю бясконцую працу. Час для яго чаргаваўся пабудкай, ядой — двойчы на суткі, крокамі наглядчыка за дзвярыма — туды і назад. Як з'явілася мэта, узнікла нецярпенне. Часам яно так жахліва ўзгаралася, што ён палохаўся. Ведаў, так нельга. Калі што і выйдзе, дык дужа нятутка, праз нялёгкае пераадоленне каменя і часу. Для таго патрэбны дні, месяцы, а то і гады. Трэба было запасціся вялікім трываннем, уменнем скараць час. І ён запасаўся. Прывучыў сябе да павольнасці, метадычнасці, непаспешнасці. Трудна было да таго прызвычаіцца, засвоіць тую нетаропкасць, д'ябальскую вытрымку, зрабіць яе другой уласнай натурай. Але ён стараўся, бо без таго не стала б надзеі. Нецярпенне нішчыла надзею, гэта ён ведаў пэўна. Надзея ж часам то зусім замірала, то ўзгаралася да нясцерпнасці. Неяк, калупаючы ўсё за ражком каменя, ён пачуў па той бок сцяны нейкія адзнакі жыцця: быццам піск птушаняці. Нутраным зрокам ён ужо ўбачыў там птушынае гняздзечка — недзе паблізу, у зарасніку цярноўніка, маленькія жаўтаротыя птушаняты, і тое здалося яму дужа добрым знакам. Нецярпенне ахапіла яго да роспачы. Спатрэбілася сцюдзёная логіка развагі, каб астудзіць яе. Той піск мог быць зусім не птушыны, а мышыны, напрыклад. Значыць, там магла быць нара з агіднымі турэмнымі пацукамі. [illegible]

[illegible] І праўда, лёс да яго, мусіць, паставіўся міласэрна. Неўзабаве ён выдраў каменны аскялёпак — вузкі, з вострымі бакамі, за якім, аднак, нічога яму не адкрылася. Далей скрозь быў цвярды, шурпаты, сцюдзёны камень. Але тым аскялёпкам усё ж можна было дзейнічаць, нібы інструмантам, тачыць ім паміж камянёў. І ён пачаў тачыць, адломваць, шараваць камень аб камень. Біць ён не мог, трэба было як мага пазбягаць кожнага гуку, каб нічога не ўчулі ні за дзвярыма, ні там, за сцяной. Ён паранейшаму не ведаў, што яго там чакае — воля ці, можа, новая турма. Але надзея ўпарта малявала яму пэўныя перспектывы волі: горад, спатканне з сябрамі і з ёй... Яму б толькі адолець гэты каменны мур.

І ён калупаў — ціхенька, з асцярогай, увесь час чуйна прыслухоўваючыся да шолахаў-гукаў за дзвярыма. Раз-пораз падхопліваўся ды кідаўся на свае транты ў другім кутку. Але ўначы тое здаралася рэдка, уначы да яго праз дзверы амаль не зазіралі, болей глядзелі звечара. Пад раніцу наглядчыкі таксама, мусіць, стамляліся, хадзілі радзей і павольней. Аднойчы ён сцяміў, што варта пасунуць пасцелю бліжэй у кут, каб рабіць сваю справу лежачы, так было б непрыкметней. Але як было тое зрабіць? Усё ж, калі пасунуцца з пасцеляй на метр, яны адразу заўважаць. А калі памалу, па колькі дзюймаў за дзень? І ён пасунуўся. Спярша на тры дзюймы, пасля на пяць. І яшчэ. Кожны раз, калі прыходзілі наглядчыкі, ён няўзнак і пільна назіраў за іхнімі позіркамі — ці не заўважылі яны? Не, пакуль быццам нічога. Ці, можа, гэтак умелі схаваць свае падазрэнні? Але тое было б жахліва, каб заўважылі і чакалі, маючы намер злавіць у самы апошні момант. Схапіць ззаду за ногі, калі ён ірванецца на волю.

У канцы лета ён ужо прасунуўся з трантамі у кут амаль ушчыльную. Пра тое, што скончылася лета, ён меркаваў па вопратцы наглядчыкаў, якія апрануліся ў цяплейшае. Часам некаторыя прыходзілі, мусіць, знадворку, ад іх веяла восеньскай свежасцю, з кроплямі дажджу на плячах уніформы. У камеры ж заўжды стаяла аднолькавая тэмпература — халаднаватая для лета і цеплаватая для зімы. Ніякага ацяплення тут не было.

Яшчэ праз нейкі час ён пратачыў між камянёў вузкую шчыліну, у якую пралазілі чатыры пальцы ягонай рукі. Там сапраўды аказаўся лёх ці, можа, мышыная нара — вузкая і, здаецца, глыбокая. Ён ссыпаў туды ўсе наточаныя за ноч крошкі ад сцяны, і яны зніклі там, не пакінуўшы рэшты. Дзірку пад ранак, перад пабудкай, акуратна закладваў каменным аскалёпкам — той добра клаўся на сваё ранейшае месца, і нават зблізку нічога падазронага нельга было заўважыць.

Яшчэ дужа баючыся паверыць у сваю ўдачу, ён усё ж страціў частку свае насцярогі і ледзьве не загубіў усю справу. Сталася тое праз ягоныя рукі. Неяк прынесшы ежу — міску чачавічнага сёрбава, наглядчык, немалады, з хваравітым тварам мужчына, спыніў позірк на ягоных руках. Ён таксама заўважыў тое, але рук схаваць не паспеў — у абедзвюх была яго міска. Што, будаўнік, папытаўся наглядчык і кіўнуў на яго рукі. Будаўнік, як мага спакайней адказаў ён, хоць у ягонай душы ўсё напялася ад раптоўнага страху: няўжо здагадаўся? Але не, здаецца, не здагадаўся, бо сказаў быццам са спачуваннем нават: і я рабіў мулярам. Пасля ўжо, застаўшыся на адзіноце, ён уважліва даследаваў свае агрубелыя, у цвярдых мазалях рукі. Ніколі яны ў яго не былі такія, фізічнай працай на волі ён амаль не займаўся. Будаўніком стаў тут, у гэтае камеры. Толькі не будаваў — бурыў старадаўні каменны мур: мабыць, тое было цяжэй, чым будаваць. Але дзеля волі на што не пойдзеш? Тое можна зразумець, толькі назаўжды страціўшы яе, волю.

Мусіць, было б лепш, калі б ён загінуў, памёр, каб яго пахавалі сябры па барацьбе, і яна, паплакаўшы, пахавала б разам з ім і сваё да яго каханне. Так было б лепей, але так не стала. Сталася горш, і тое душыла сваёй няпэўнасцю, нескончонасцю, недагаворанасцю. У той восеньскі вечар яны расталіся, як меркавалі, на пару гадзін, апоўначы ён абяцаў вярнуцца ў яе свяцёлку на паддашшы акрай гарадскога парку. І яна, памятае, нават не збіралася класціся спаць, сказала: буду чакаць. І не развіталася як мае быць, толькі трошкі прыгарнулася да яго і расчыніла палавіну дзвярэй — ідзі! Ён і пайшоў. Ён спяшаўся, бо ісці было акрай гораду, а часу бракавала, і ён спазняўся. Каб ведаў, куды спяшаўся! Думаў, па справе іх святой барацьбы, да сябра, а там чакала яго самая чорная здрада. І ён не паспеў падаць каханцы хоць які-небудзь знак, так нечакана абрынулася на яго бяда. І знік назаўжды. Вельмі можна было падумаць: уцёк. Ад сяброў, ад яе, з горада наогул. Ды яшчэ падумаць, што здрадзіў, можа, усё тое зрабілі іхнія ворагі, каб сябры і яна думалі, што ён прадажнік. І цяпер замест кахання яна яго ненавідзіць. Хіба ж можна кахаць здрайцу? А яшчэ ён не сказаў ёй самага галоўнага слова — усё думаў, збіраўся, ды адкладваў. То не было зручнага моманту, то здатнага для таго часу. Думаў: пасля.

Не, яму вельмі патрэбна апынуцца на волі.

Усе гады, праведзеныя ў адзіночках ды ў агульных камерах, ён і не марыў калі-небудзь дачакацца волі. Канешне, можна было чакаць амністыі, часу, калі сканае дыктатар. Але дыктатары ў гэтай краіне паміралі нячаста, бо мелі жалезнае здароўе, як і наогул усе дыктатары. Хутчэй памрэ ён, ягонае здароўе ніколі не было надта моцнае. На волі, праўда, неяк ліпеў, падахвочаны барацьбой за вялікую ідэю. Тут жа ён падупаў і часта кашляў, балела ў грудзях. Але як з'явілася гэтая надзея, ён адчуў сябе лепш, быццам набыў другое дыханне, і кашляў толькі лежачы на трантах. Як калупаўся ў кутку, нават не кашлянуў ні разу. Не мог таго дазволіць сабе.

Аднойчы глыбокай ноччу, як пратупалі за дзвярыма і сціхлі крокі наглядчыка, ён намацаў у нары штосьці новае. Новы край камяня, ражок, за які можна было ўхапіцца. Пакуль што аднаруч, але калі яшчэ папацець, дык можна і абеpуч. Тое адкрыццё яго надта ўзрушыла. Гэта быў плён, новыя магчымасці, узрастанне надзеі, набліжэнне жаданай мэты.

Але, мусіць, не трэба было спяшацца. Хутка выдраць той камень наўрад ці ўдасца, на тое ў яго проста не хапала сілы. Спярша трэба было абкрашыць, расшырыць шчыліну, можа, раскалупаць побач другую. Усё ж, мусіць, ён перабольшыў свае магчымасці, пачаў дужа пацець і, канешне, стамляцца. Асабліва пад ранак. Ды яшчэ, бадай што, без сну. Якіх дзве гадзіны звечара ці перад пабудкай, мабыць, было замала і не давала часу адысці ад стомы, аднавіць сілы. Сваю міску чачавічнага сёрбава ён з'ядаў усю, але таго цяпер было мала. Неяк папрасіў дабаўкі, ды на яго толькі здзіўлена глянулі: чаго гэта ён раптам? І ён змоўк. Мусіў абысціся тым, што давалі.

З тае хвіліны, як ён намацаў край камяня, часцей стаў думаць пра яе. Яе мілы воблік паўставаў перад ім у куце, як ён калупаў, шкрэб, тузаў. З'яўляўся ў кароткім сне. І заўжды кепска — сумна і гаротна. Ніколі — весела, гулліва, як нярэдка было наяве, асабліва калі яны заставаліся ўдвох на яе паддашку. За сценамі шумеў дрэвамі вецер, у вокны пазіралі вузлаватыя сукі клёнаў, а ім так хораша было ўдвох. Нават без слоў. З маўклівым клопатам адзін пра аднаго і абое — аб іх агульнай і святой справе.

Цяпер яму б толькі сказаць, што ён кахае яе і ён — не здраднік. Ён — ахвяра, і няхай яна тое ведае. Каб усё папраўдзе. Каб яна не думала пра яго інакш — інакш і не заслугоўвае. Калі б ён ведаў, як тое можа абярнуцца, ён быў бы тады інакшы. Быў бы ў сто разоў лепшы. Смялейшы. Разумнейшы. І кожны дзень, калі яны былі разам, гаварыў бы ёй, што кахае. Як нікога — ніколі. Калі б тое ведаў. Але ж не ведаў і не сказаў. І яго дужа гняло нясказанае слова.

І цяпер гэтая надзея...

Пакуль што, аднак, усё ішло няблага. Падобна, турэмшчыкі нічога не заўважалі і ні пра што не здагадваліся. З воглага заўсёды кутка дужа веяла сцюжай, камяні сталі халодныя, нават мерзлі рукі. Тое, аднак, дало падставу адчуць, што засталося няшмат. Некалькі апошніх камянёў, а там — воля.

Аднойчы ўдзень, лежачы на сваіх трантах, ён пачуў галасы — гэта адтуль, з-за сцяны. Гаварылі дзесьці паблізу ад ягонага кутка, слоў нельга было разабраць, але то былі людзі з волі. Значыць, воля была дужа блізка. Менавіта ў такі час ён стрываў немалую трывогу, што пачалася зранку. За дзвярыма ўсчаўся крык, здаецца, кагосьці там білі. Пасля крык стаў глушэй, перайшоў у камеру, ці што? Ён сядзеў, слухаў і, сціnаючы сэрца, чакаў. Думаў, што тое нейкім чынам можа тычыцца і яго. І праўда, неўзабаве ягоныя дзверы шырока расчыніліся, уварвалася цэлая зграя турэмшчыкаў, з лаянкай выпхнулі яго ў калідор — пачалі шманаць. Перавярнулі ягоныя транты, абмацалі сцены. Ён нібы абмёр ад кепскага прадчування, здалося, што яны нешта ведаюць. Мажліва, ён аж пабялеў з твару і спалохаўся, што тое заўважаць. Быццам, аднак, не заўважылі — вымеліся, папярэдне піхнуўшы яго на скамячаныя растрэсеныя транты. Тую ноч ён не калупаў у куце, болей чакаў і слухаў. Нешта неспакойная выдалася ноч — ледзьве не да ранку хадзілі і бегалі за дзвярыма турэмшчыкі, зноў чуліся крыкі, лаянка, грозныя каманды. Але пад ранак усё быццам пацішэла і зусім сціхла. Ён трохі задрамаў перад пабудкай.

Наступныя суткі былі спакайнейшыя, і ён, бы згаладнелы да ежы, улёг у сваю справу. Ён стараўся браць углыб, у самую тоўшчу сцяны, не калупаючы яе ўшыркі. Калі б ухапіцца глыбей, ды яшчэ абеpуч, каб ужо выдзерці, выкаціць вялікі камень, утварылася і нара-лёх. Каб толькі якая адтуліна. Ужо б ён прашчаміўся.

Што-колечы ён накалупаў, але стала невядома, куды дзяваць той каменны друз. Пакінуць у куце было нельга, тое б адразу заўважылі. Разы два ён высыпаў у парашу, якую выносілі зняволеныя пад наглядам турэмшчыкаў. Але і тое было рызыкова. Хіба з'ядаць? Пакуль што ён сыпаў друз у чаравікі, што стаялі збоч каля дзвярэй. Быццам навідавоку, але змрок не даваў згледзець, што ў іх. Сам быў босы. Быццам у абутку яму было горача.

Ранкам аднаго дня, яшчэ да сняданку, зірнуўшы ў свой кут, ён ледзьве не страціў прытомнасць: у змроку цьмяна свіцілася вузенькая кароткая шчылінка. Бы светлая стрэмка на глухой чарнаце сцяны. Баючыся, што тое заўважаць наглядчыкі, ён кінуў туды сваю турэмную куртку, неяк захінуў светлую стромку. Турэмшчыкі і праўда не заўважылі, але ён падумаў, што годзе. Трэба як найхутчэй ірваць кіпці. Інакш усё прападзе.

Наступнаю ноччу ён дамогся новага поспеху — так пашырыў шчыліну, што мог прасунуць у яе абедзве рукі, неяк узяцца за бок каменя. Належала яго рваць на сябе, але ці вырвецца? Ці стане ў яго столькі сілы? Усё ж сілы, мабыць, было малавата. Тады ён пачаў варушыць камень — цягнуць і піхаць яго з боку ў бок, зверху ўніз. Тое адабрала нямала часу, але дало большы вынік — здаецца, ён перамагаў каменную пароду. З яго слабымі чалавечымі сіламі і яго магутнаю прагаю волі.

Нарэшце ён выдзер гэты камень, хоць у самога паплылі ад натугі каляровыя кругі ўваччу, захлыналася дыханне. У сцяне быў вузкі і глыбокі лаз, з якога патыхнула сцюжай і змрокам бязмесячнай ночы. Але, мусіць, у яго не засталося часу. Да ранку былі лічаныя хвіліны — ён адчуваў, што не паспее. І ў апошнія хвіліны можа здарыцца бяда.

З вялікаю асцярогай ён ускаціў камень на ранейшае месца, доўга круціў яго, пакуль уладкаваў дакладна туды, дзе ён заўсёды ляжаў. Неяк затуліў трантамі шчыліны. Здаецца. і зблізку нічога не было відаць. Але калі не ўчыняць шмон. Калі будзе шмон, усё прапала.

Той дзень ён пачуваўся бы на іголках. То сядзеў, то ўскокваў, хадзіў сюды-туды па апрыклай камеры. Наглядчык, што прынёс яму сёрбава, быў у воглым шынялі і змакрэлых ботах, значыцца, там, на волі, ішлі дажджы. Здаецца, настала восень. Значыць, ён дамогся нейкага выніку толькі праз паўгода. І яго не выкрылі. Ужо гэта была ўдача — нечуваная, небывалая. Жахліва, калі ўсё сарвецца ў апошні час. У апошнія хвіліны. Яму б толькі дачакацца начы...

Але настала і ноч. Турэмшчыкі паводзілі сябе, як заўжды: прынеслі вячэру, змянілі парашу. Ні ў іхніх паводзінах, ні ў позірках, здаецца, не было нічога, што выклікала б у яго трывогу. Ужо ён бы заўважыў. Ягоны зрок і слых сталі цяпер, бы напятыя струны, бы лазерны прамень — ён заўважаў усё. Надта шмат цяпер залежала не ад яго — ад іншых. І ён настроіўся на іншых — на ягоных турэмшчыкаў. Што залежала ад яго, ён зрабіў усё. Нават болей, чым спадзяваўся.

Ён хваляваўся. Увечары не здолеў з'есці сваю пайку хлеба (не лезла ў горла) і не ведаў, куды яе схаваць. Няз'едзеная, яна магла выклікаць падазрэнне і выдаць яго. Сунуў яе ў гамашы, да паловы засыпаныя друзам. А сам ужо прызвычаіўся босы. Як босаму будзе там, на волі, не хацелася думаць. Галоўнае, каб вырвацца на тую волю. Як добра ўцямнела і за сцяной аціхлі ўсе шолахі-шумы, стаў на калені і перахрысціўся. Канешне, ён быў не надта рэлігійны, але ж... Мусіць, для надта вялікае мэты здатныя ўсе сродкі — і д'яблавы, і Богавы. Абы памаглі. Трохі адкаціў убок камень, згорбіўся, нагнуўся — галава пакуль што лезла. Дужа абдзёр вуха, садраў скуру на лобе. Але прашчаміцца целам было трудней. Галоўнае, не пралазіла плячо і з ім рука, як ён ні выкручваў яе ў гэтым каменным лёху. Тузаўся так і сяк, аж спалохаўся, што зусім зашчаміўся, бо не мог ужо выдзерціся і назад. Але ўсё ж, неяк намогшыся, прашчаміў руку з галавой, мабыць, да крыві абдзёршыся пад кашуляй. Горш, аднак, што і далей не стала лягчэй. Ён ужо адчуваў, што пасунуцца назад ці наперад у яго проста не стае сілы. Некалькі часу ён ляжаў так, зашчэмлены ў камяніцы, і не рухаўся. І тады выразна адчуў, што прападзе. Калі не знойдзе ў сабе сілы на апошні рывок. Яго ахапіў спалох. Але спалох, мусіць, і надаў сілы, прымусіў ірвануцца. За штосьці ён учапіўся рукой наперадзе і трохі пасунуўся. Затым зноў напяўся і яшчэ пасунуўся. І яшчэ. І ўрэшце па грудзі выдзерся з каменнага лёху, далей стала лягчэй. І ён апынуўся пад сцяной знадворку, на мокрым, сцюдзёным бруку з дробнаю траўкай між камянёў.

Вакол было цёмна, даволі сцюдзёна, але зацішна. Нейкі час ён пластам ляжаў на бруку, аддыхваўся, не ў стане падняцца, каб сесці. Пасля падняў галаву — у чорным небе высіўся шэры мур сцяны, ад якой паўколам зачынаўся іншы, — мабыць, вежа гэтага старога збудавання. Сцяна была і збоч, каля ягонага лёху, што чорнаю плямай зеўраў нізка ля ног. Вакол была ноч і воля, да якой ён нарэшце дапяўся. Але чаму ж ад яго адхлынула радасць?

Нешта ўпарта замінала тае яго радасці, можа, змрочная няпэўнасць наваколля — што тое было? Вуліца, падворак, закінуты сквер? Але нідзе не відаць было дрэваў. Хоць павінны ж былі яны расці ля старога турэмнага муру. Замест дрэваў стромка ішла ўвысь чорная вежа, а за ёй мроіўся ў цемры шэры прасцяг усё той жа сцяны. З кепскім прадчуваннем ён устаў на ногі, хістаючыся патэпаў па-над сцяной, мацаючы яе збітай да крыві рукой. Пад яго босымі нагамі быў слізкі і сцюдзёны брук. Хутка ён упёрся ў куток; высокая, на два паверхі сцяна паварочвала ў іншым кірунку. Ледзьве не подбегам ён скіраваў ля яе, усё мацаючы рукамі яе шурпаты тынкаваны бок, думаючы наткнуцца на браму, арку ці які выезд. Ды марна. Ён бег нядоўга і ледзь не выцяўся аб выступ старой і няроўнай каменнай кладкі, за якой, аднак, бы чарнелася штосьці. То была шырокая і высокая ніша з дзвярыма-выездам з гэтай каменнай пасткі. І праўда, у нішы чарнеліся вялізныя, абкаваныя жалезнымі крывулякамі дзверы, але ні каля іх, ні ўнізе не прасвечвала ні шчыліны. Не было і клямкі. Ён ціха патузаў дзверы, паштурхаў плячом — тыя нават не скрануліся ад яго слабой сілы. Тады ён кінуўся адсюль у другі бок, выцяўшыся аб штось у цемры, апынуўся на бруку. Моцна пабіў калена, ускочыў і знерухомеў у палахлівым здзіўленні. Над ім у змрочнай шэрані неба высіўся знаёмы сілуэт шыбеніцы, амаль над самай галавой невысока звісала вяроўка-пятля. Пад ёй быў збудаваны драўляны падмостак, на які ён і наткнуўся ў змроку. Выйсця адсюль не было.

Збянтэжаны і знясілены, ён ціха апусціўся долу. То быў поўны тупік: пастка за ім зачынілася. Надзея, што вяла яго гэтулькі часу, увачавідкі змарнела і раптам сканала. Ён яшчэ жыў, але толькі нейкаю часткай свае істоты. Жыць у турме не мела сэнсу, памерці таксама мела не большы сэнс. Добра б не нарадзіцца зусім. Але, на жаль, тое ад яго не залежала...

Калаж Уладзіміра ПУСТАВАЛАВА.

Я так лічу

...А за народам пойдзе і ўлада

Паважаная "Народная воля"! Дзякуй табе за тое, што ты ёсць. Жадаю, каб ты была заўсёды, пакуль існуе наша надзея.

А цяпер хачу некалькі слоў сказаць аб Канцэпцыі і асноўных накірунках эканамічных рэформ. Думаю так: каб выйсці з эканамічнага крызісу, абавязкова патрэбны рынкавыя рэформы і кваліфікаваная каманда. Хто з беларусаў пра гэта ведаў, той галасаваў у 1994 годзе за Пазьняка або за Шушкевіча. На жаль, пра гэта ведала ўсяго каля 23 працэнтаў нашага насельніцтва. На цяперашні час пра гэта ведаюць крыху болей, чым у тыя часы. Але ж, шкада, пра гэта мала хто думае.

Прачытаў я "Канцэпцыю..." Нацыянальнага эканамічнага савета і "Тэзісы" В.Ціхіні. На мой погляд, матэрыялы сумяшчальныя ў асноўным. "Канцэпцыя" больш падрыхтавана эканамічна. Адчуваецца ўдзел шырокага кола навукоўцаў, а ў "Тэзісах" даюцца юрыдычныя асновы прававой дзяржавы і называецца, якія ўмовы павінны быць для чалавека.

Лічу, што ў абмеркаванні і дапаўненні гэтых дакументаў павінна ўдзельнічаць навуковая эліта Беларусі. Хвалюе, што шырокага грамадскага абмеркавання не адбудзецца. Чаму? Таму што ў гэтым не зацікаўлены ўлады. Гледзячы на заробкі і рост цэн, яны вельмі далёка зайшлі, каб вяртацца назад.

Прапаную:

— распрацоўшчыкам "Канцэпцыі" напісаць коратка, зразумела для рабочых заводаў і прадпрыемстваў, для калгаснікаў, што рабіць — першае, другое, трэцяе;

— што гэта дасць і для каго;

— якія цяжкасці і які час патрэбна пераждыць.

Ну, скажам, за калгаснікамі замацаваць зямлю з разліку колькасці членаў сям'і. Пенсіянер здае зямлю ў арэнду і атрымлівае свае дывідэнды, напрыклад, 1/5 ураджаю.

Не трэба ўводзіць у вушы калгаснікаў аб ліквідацыі калгасаў. Патрэбны паступовыя рэформы.

Вось такую "канцэпцыю" трэба абавязкова данесці да шырокіх мас насельніцтва. А за народам пойдзе і ўлада.

Іван МІХАЕВІЧ.

г.Пінск.

Накануне встречи с Черномырдиным Лукашенко нелестно говорил о Чубайсе

Белорусский президент Александр Лукашенко на первой сессии Парламентского собрания Союза Беларуси и России хвалил российский парламент и критиковал российское правительство за их отношение к союзу двух стран.

"Не было бы вас, российских парламентариев, народ знал бы 10 процентов правды о нашем союзе, — сказал А.Лукашенко, обращаясь к депутатам. — Вы стали фактически рупором правды, вы грудью стали на защиту союза. Спасибо вам за это!"

Одновременно президент подтвердил свои недавние обвинения в адрес правительства России, которое, как он считает, торпедировало его договоренности с Борисом Ельциным. В качестве примера А.Лукашенко привел решение о выделении Россией кредита Минску. "Ельцин решил выделить на это 800 миллиардов (российских рублей), но выделено — ноль! До сих пор у Чубайса лежит проект, проваленный напрочь". Президент Беларуси также упомянул в этой связи договоренности с Россией о поставках сырья и о поддержке белорусской национальной валюты, подчеркнув, что Беларусь первой привязала свою валюту к российскому рублю. "Вы думаете, это реализовано Центральным банком и правительством России? Да нет, все осталось на бумаге".

Российский премьер-министр Виктор Черномырдин ранее выразил "недоумение и сожаление" в связи с обвинениями Лукашенко, но сам Лукашенко в Бресте сказал: "В России было выражено недоумение, хотя я не слышал, кто его там выразил". Президент Беларуси сообщил, что на встрече с Черномырдиным в Сочи, куда А.Лукашенко из Бреста отправился в отпуск, все акценты будут расставлены.

А.Лукашенко рассказал о ситуации на заводе по обработке алмазов в городе Гомеле, на который Россия обещала поставлять сырье, а затем совместно с Беларусью продавать готовую продукцию. Он заявил, что эти договоренности тоже не выполнены.

"Зачем было обещать? Мы бы на Западе купили это сырье. А так полгода предприятие простаивает, рабочие сидят без работы. Но во время визита Чубайса я узнал, что партии сырья пошли на Запад. Почему на Запад, а не сюда, в Беларусь?"

А.Лукашенко заявил, что Беларусь должна России за газ 200 миллионов долларов, а Россия должна Беларуси "минимум 800 миллионов, максимум 1 миллиард долларов". Он не уточнил, за что. "Разница 600 миллионов. В чью пользу?" — задал он риторический вопрос.

Президент Беларуси отверг все обвинения в свой адрес о нарушениях прав человека. "Да, у нас, как и у России, одно нарушение прав человека — в том, что мы мало и не вовремя платим людям, — заявил он. — Больше никаких нарушений в Беларуси нет и не будет!"

Говоря о будущем союза двух стран, А.Лукашенко сказал, что нужно идти постепенно. "Может быть, это будет единое государство, может быть — федерация, может быть — конфедерация. Но мы к этому должны прийти. Сегодня выдвигать эту инициативу — ничего не добьемся, только взбудоражим оппозицию и там, и здесь. Но — нельзя спешить, нельзя и отставать!"

Сообщив депутатам, что в сентябре в Вильнюсе встретятся "прибалты и лидеры других центральноевропейских государств", А.Лукашенко сказал, что туда приглашены и президенты России и Беларуси. Он назвал это "уникальным шансом" и сказал, что нужно этот шанс использовать, чтобы предотвратить создание союза, направленного против Минска и Москвы.

Отвечая на вопрос о его видении новой системы безопасности в Европе после создания союза России и Беларуси, президент заявил: "У нас есть единый кулак, с которым приходится считаться. Если бы с нами было и третье славянское государство, это была бы сила, примерно равная силе бывшего СССР".

Скорее всего, он имел в виду Украину, но позже Лукашенко сказал, что здесь, в Бресте, "на последнем метре нашей союзной земли", он хочет подчеркнуть, что у России и Беларуси "есть возможность вывести на новый уровень наши отношения с Польшей". Белорусский президент также напомнил о своей идее "подтянуть ближе Калининград" к союзу двух стран. Ранее он предлагал провести новый транспортный коридор из Калининграда в Беларусь через Польшу в обход Литвы.

Пожелав депутатам обязательно побывать в деревне Вискули, где в декабре 1991 года президенты России, Украины и спикер парламента Беларуси подписали соглашение об упразднении СССР и создании СНГ, А.Лукашенко сказал: "Да мы близко не подошли к тому, что было там подписано. Там фактически была сохранена страна. А нас сегодня в основном упрекают те, кто были в Вискулях".

О партнерах по Содружеству Независимых Государств президент Беларуси высказался так: "Никогда в СНГ ни по одному вопросу не было единства. Подписаны тысячи соглашений, а выполнены только те, где мы назначали генералов в миротворческих силах. Какое СНГ мы развалили, образовав Союз? Есть ли оно вообще? СНГ давно стало для некоторых ширмой. В СНГ мы якобы едины, а проводят совершенно другую политику".

Депутаты Парламентского собрания Беларуси и России действительно посетили резиденцию Вискули в субботу. Там председатель собрания Геннадий Селезнев, спикер российской Думы, подписал принятое в Бресте постановление с предложением сделать гимном союза двух стран мелодию гимна СССР, а на слова объявить конкурс. Г.Селезнев сказал, что тем самым он "снял проклятие" с Вискулей, где прекратил существование Советский Союз.

Агентство "Ю.С.Ньюс".

Жили-были...

День в истории 19 июня

■ В 1896 году в США родилась Бесси Уоллис Уорфилд, будущая герцогиня Виндзорская. Впервые она вышла замуж в 1916 г. за морского офицера. Спустя восемь лет она развелась и вышла за англичанина американского происхождения Эрнеста Симпсона. Будучи принятой в высший свет, в 1936 году миссис Симпсон познакомилась с принцем Уэлльским, который безумно влюбился в нее. В том же году она развелась с мужем, а принц Эдвард стал королем. Когда молодой король поделился с семьей и премьер-министром Болдуином планами женитьбы на дважды разведенной женщине, разразился скандал. Ради возлюбленной Эдвард отрекся от престола. Они поженились во Франции и до конца дней жили вместе за границей под именем герцога и герцогини Виндзорских. Права была Алла Пугачева: "жениться по любви не может ни один, ни один король".

■ В 1917 году в Петрограде прошла конференция Белорусской социалистической громады, полностью поддержавшая политику Временного правительства. Конференция высказалась за продолжение войны и отказ от радикальных методов решения социальных и национальных проблем.

■ В 1953 году супруги Этель и Юлиус Розенберг, признанные судом виновными в выдаче Советскому Союзу американских ядерных секретов, были казнены на электрическом стуле в тюрьме "Синг-Синг". Это была первая супружеская пара, казненная в США за шпионаж. По обеим сторонам Атлантики прокатилась волна демонстраций за отмену смертной казни в мирное время.

■ В 1947 году родился скандально известный английский писатель пакистанского происхождения Салман Рушди, написавший, среди прочего, своеобразную пародию на Коран "Сатанинские вирши". За эту книгу духовный лидер Ирана аятолла Хомейни заочно приговорил писателя к смерти. Рушди до сих пор живет в подполье.

Юрий БОРИСЕВИЧ.

США по-прежнему намерены помогать Беларуси в ее становлении в качестве безъядерного государства

США намерены выполнить принятые на себя обязательства о предоставлении Беларуси целевой помощи для выполнения республикой ее решения стать безъядерным государством. Об этом заявил посол США в Беларуси Кеннет Яловиц.

Он передал представителям министерства обороны Беларуси комплект высокотехнологического оборудования, предназначенного для обеззараживания почвы на бывших военных объектах, стоимостью $5 млн.

Церемония передачи оборудования состоялась на территории военной базы, где ранее базировались ракетные войска стратегического назначения, в поселке Поставы (Витебская область).

К.Яловиц заявил, что оборудование для экологического восстановления бывших военных объектов передается в рамках Программы работ по совместному снижению угрозы (Программа Нанна-Лугара).

Дипломат напомнил, что из $119 млн., выделенных Беларуси правительством США для выполнения ее международных обязательств в области контроля над вооружениями, более $60 млн. уже освоены, еще $19 млн. находятся в процессе освоения.

Оставшиеся 40 млн., по заверению посла США, "будут выделены Беларуси, как только власти республики начнут соблюдать международно признанные права человека".

"Интерфакс".

Гродна стаў трохсоттысячнікам

Трохсоттысячны рубеж перавысіла колькасць насельніцтва Гродна. Такі падарунак горад зрабіў да свайго 870-годдзя, якое адзначаецца ў гэтым годзе.

Гродна — пяты ў рэспубліцы горад пасля Мінска, Гомеля, Магілёва і Віцебска па колькасці жыхароў. Праўда, рост насельніцтва тут, як і ў іншых населеных пунктах, у апошнія гады запаволіўся. 250-тысячны жыхар у прыгранічным абласным цэнтры быў зарэгістраваны яшчэ дванаццаць гадоў таму — у 1985 годзе.

Канстанцін БАЛАТЭВІЧ, БелТА.

Бензінавыя рэкі

Першымі ў ноч на 17 чэрвеня адчулі бензінавы пах дачнікі. Яны і забілі трывогу. Міліцыянеры і супрацоўнікі штаба грамадзянскай абароны, якія прыбылі на месца здарэння, выявілі на тэрыторыі Каранеўскай эксперыментальнай базы Інстытута лесу Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, паміж вёскамі Буда Жгунская і Каранеўкай, прарыў прадуктаправода, што належыць Мазырскаму ўпраўленню магістральных нафтапрадуктаправодаў.

Прычына аварыі пакуль што не ўстаноўлена, паколькі сама труба знаходзіцца ў зямлі. Але хутчэй за ўсё, вінаваты фізічны знос металу. Цяжка што-небудзь сказаць цяпер і аб экалагічным уроне, аднак галоўная небяспека ў тым, што з трубы льецца высакаякасны бензін, які экспартуецца з Расіі ў Заходнюю Еўропу. Любая іскра можа выклікаць моцнае ўзгаранне Каранеўскага ўрочышча. Таму месца аварыі ачэплена.

Віктар КОТАЎ.

З гарантыямі ў НАТО праблема

Польшча, Венгрыя і Чэхія, як мяркуецца, стануць членамі НАТО ў 1999 годзе. Аднак Паўночнаатлантычны альянс не можа гарантаваць гэтым краінам поўную абарону на працягу бліжэйшых 10 гадоў. Да такога вываду прыйшлі аналітыкі штаба НАТО ў Пентагоне. Яны тлумачаць гэта неадпаведнасцю ўзброеных сіл і прынцыпаў абароны гэтых краін узброеным сілам і абарончай стратэгіі дзяржаў—членаў НАТО.

Зрэшты, Пентагон лічыць, што гэтым краінам не пагражае рэальная небяспека вайны, таму такія разыходжанні на дадзеным этапе прымальныя.

Інэса МОІН, БелТА.

Минские гастроли Алексея Глызина. Дубль второй

Не повезло поклонникам творчества Алексея Глызина: запланированные концерты артиста в столичном ресторане "Добрый вечер" и ночном клубе "Макс-шоу" не состоялись.

Правда, не потому, что певец совсем уж передумал выступать в столице Беларуси. Просто не так давно Алексей пел в Тольятти на открытой площадке под проливным дождем. В результате — лихорадка и отмена двух выступлений в Минске. Правда, к концерту в одном из городов России Глызин все-таки нашел себе замену — эфирное время за него честно отработал Юрий Лоза.

Кстати, концерты российской "звезды" эстрады в Минске пройдут 21 июня.

Марина КОКТЫШ.

Народная Воля 19 ЧЭРВЕНЯ 1997 г.

Дайджест

Берегите нервы от... зубной пасты

Британские производители зубной пасты отныне должны будут указывать уровень содержания в ней фтористых соединений, пишет "Таймс". Требование Британской ассоциации стоматологов вызвано опасениями, что наряду с уменьшением вероятности возникновения кариеса соединения фтора могут причинить вред организму человека. Ряд научных исследований показал, что долговременное употребление зубной пасты с фтористыми соединениями может вызывать разрушение костей, иммунной и центральной нервной системы человека. Британская ассоциация стоматологов не признала результаты ни одного из подобных исследований. Однако, по мнению стоматологов, информация о содержании фтора в зубной пасте поможет покупателям сделать сознательный выбор, пишет "Таймс".

У знаменитых "Боингов" появились конкуренты

Американская компания "Нортвест Эрлайнз" намерена разместить заказ на 50 самолетов "А-319" на предприятиях европейского консорциума "Эрбас Индастри", сообщает газета "Уолл-Стрит Джорнэл". Стоимость заказа оценивается в 2 миллиарда долларов. Эксперты оценивают шаг "Нортвест Эрлайнз" как большую победу "Эрбас Индастри" над его главным конкурентом, компанией "Боинг". Как раз в тот момент, когда последняя стала эксклюзивным поставщиком самолетов для авиакомпаний "Американ Эрлайнз", "Дельта" и "Континентал Эрлайнз". "Нортвест" использует новые самолеты для замены устаревающих "Боингов-727" и "Ди-Си-9", которые производит компания "Макдоннел-Дуглас". "Уолл-Стрит Джорнэл" сообщает также, что объем заказа может быть расширен на 100 самолетов. В этом случае его сумма составит 6 миллиардов долларов. "Нортвест Эрлайнз" на данный момент является четвертой по объему пассажироперевозок авиакомпанией в США.

За хорватского диктатора проголосовало... менее половины избирателей

75-летний Франьо Туджман в третий раз был избран президентом Хорватии на прошедших 15 июня выборах, сообщает агентство "Ассошиейтед Пресс". Результат выборов ни у кого не вызывал сомнений, вопросом был лишь размер отрыва Туджмана от ближайшего конкурента. И отрыв оказался значительным: Туджман набрал 59 процентов голосов. Выборы отличались низкой активностью избирателей. В голосовании участвовало менее половины избирателей. На выборе хорватов практически не отразилось то, что Туджман известен своими авторитарными методами управления, нелюбовью к сербскому меньшинству и безразличием к голосам бедствующих соотечественников. Для избирателей Туджман олицетворяет воплощение многовековой мечты хорватов о независимости. Выборы в Хорватии еще раз показали схожую для Балканских государств тенденцию избирателей голосовать за самого сильного и властного политика из всех, которых они знают, сообщает "Ассошиейтед Пресс".

Станет ли Камилла Паркер Боулз королевой?

Принц Чарльз должен прервать отношения со своей подругой Камиллой Паркер Боулз или отказаться от претензий на британский престол. С таким заявлением, по сообщению агентства "Ассошиейтед Пресс", выступил директор Церковного Общества Дэвид Стритер. Церковное Общество является главным органом англиканской церкви. "Я - монархист, но я не готов принять столь явный адюльтер", - сказал Дэвид Стритер. Как известно, британский монарх автоматически является главой англиканской церкви. Напомним, что любовная связь принца Чарльза с Камиллой Паркер Боулз послужила причиной его развода с принцессой Дианой в 1995 году. Британские англиканцы считают, что, несмотря на отсутствие юридических препятствий восхождению Чарльза на престол после развода с Дианой, большинство англикан не согласятся с тем, что их королевой может стать Камилла Паркер Боулз.

Появятся ли в Гонконге эмигранты?

Газета "Джермани Лайв" продолжает публиковать материалы, посвященные предстоящему первого июля этого года переходу Гонконга под юрисдикцию Китая. Газета сообщает, что власти Тайваня выступили с заявлением о готовности предоставить политическое убежище всем гражданам Гонконга, которые опасаются преследований со стороны китайских властей за критику их политического курса. Газета также отмечает, что, по мнению наблюдателей, политическое убежище будет предоставляться всем желающим, однако конкретные факты и фамилии лиц, обратившихся с подобной просьбой, будут держаться в секрете, чтобы не вызвать дополнительных сложностей для эмигрантов, а также для тех стран, чтобы не портить отношения между двумя странами. Газета также высказывает мнение, что несмотря на циркулирующие слухи о грядущих репрессиях и ограничениях свобод граждан после перехода Гонконга под юрисдикцию Китая, большого количества эмигрантов ожидать не приходится, так как до настоящего времени все подобные прогнозы базировались не на конкретных фактах, а исключительно на антикитайской пропаганде западных стран.

Самолеты — активные переносчики инфекций

Самыми активными распространителями всевозможных экзотических инфекций являются самолеты международных авиалиний, сообщает агентство АПА со ссылкой на результаты исследований, проведенных сотрудником университета Северной Каролины Марком Собси по заказу правительства Соединенных Штатов Америки. Агентство сообщает, что работа Собси полностью опровергла существовавшую ранее теорию, согласно которой основными переносчиками инфекций с континента на континент являются многочисленные туристы и граждане развивающихся стран. Согласно полученным результатам, огромное количество возбудителей всевозможных болезней и инфекций содержится в канализационных баках самолетов, которые регулярно опустошаются на территории международных аэропортов без какой-либо предварительной дезинфекции или стерилизации.

Наркоманы... в рядах Королевской гвардии

Гвардейцы элитных подразделений Британской армии, выполняющие роль телохранителей королевы, иногда находятся под таким воздействием галлюциногенов, что не могут прямо стоять в седле и держать клинок, пишет "Санди Таймс". По словам бывшего гвардейца, решившего не раскрывать своего имени, наркомания сильно распространилась в рядах Королевской гвардии. В интервью газете он отметил случаи, когда один гвардеец, стоявший на посту, представил себя птицей-топориком, а другой - в ужасе отскакивал от офицера, так как решил, что тот - разъяренный медведь. Заявление бывшего королевского гвардейца явилось еще одним свидетельством резкого роста наркомании в рядах британской армии, а также падения там дисциплины и увеличения преступности, пишет "Санди Таймс". Это было подтверждено министром обороны Великобритании, сообщившего газете несекретные цифры о росте преступности в британской армии.

Подготовила Светлана Ростова.

Грузия

Руслан Аушев об урегулировании конфликта в Абхазии

Президент Эдуард Шеварднадзе с одобрением воспринял инициативу президента Ингушетии Руслана Аушева о проведении "некоторых мероприятий", касающихся урегулирования конфликта в Абхазии. Об этом "Интерфаксу" сообщил пресс-секретарь президента Грузии Вахтанг Абашидзе. По его словам, Э.Шеварднадзе готов в ближайшее время встретиться с Р.Аушевым и "детально обсудить его предложения".

Президент Ингушетии предложил до истечения мандата коллективных миротворческих сил СНГ в Абхазии (31 июля) провести совещание по урегулированию грузино-абхазского конфликта под председательством президента РФ Бориса Ельцина. По его мнению, в совещании должны принять участие главы закавказских государств и республик Северного Кавказа.

Как заявил В.Абашидзе, предложение Р.Аушева "перекликается с инициативой президента Грузии провести в августе текущего года миротворческую конференцию по урегулированию конфликта в Абхазии", организацию которой может взять на себя РФ под эгидой ООН.

По мнению пресс-секретаря, в настоящее время любое предложение по урегулированию конфликта в Абхазии, независимо от кого оно исходит, "весьма ценно для руководства Грузии, и оно будет рассмотрено с особым вниманием".

Как сообщили "ИФ" в пресс-службе президента, Э.Шеварднадзе приветствовал факт проведения в Москве встречи представителей РФ с руководством Абхазии.

Казахстан

Положительная динамика промышленности

Рост промышленного производства за полугодие должен быть не менее 2,7%, а может быть и 3%, заявил на расширенном совещании с правительством президент Нурсултан Назарбаев. По его мнению, это вполне "выполнимая задача" и "налицо положительные тенденции по выходу экономики из кризиса".

По сведению главы государства, за пять месяцев инфляция в Казахстане составила 5,9%, а за две недели июня — 0,2%. При этом Н.Назарбаев отметил, что данные показатели "даже ниже прогнозных" (в соответствии с индикативным планом на 1997 год инфляция в стране за полгода прогнозировалась на уровне 9,3%).

Рост промышленного производства в Казахстане прогнозируется на уровне 3% к показателям предыдущего месяца. При этом рост в марте к февралю составил 1,2%, в апреле и мае — соответственно по 2,4%. Наибольшего прироста за май удалось добиться в нефтедобывающей отрасли — 1,2%, цветной металлургии — более 2%, черной металлургии — 11%.

Киргизия

"Женская школа" политического лидерства

По утверждению президента Аскара Акаева, "в Киргизии, как нигде в других государствах СНГ, на государственном уровне проводится политика по усилению роли женщин в обществе".

Выступая в Бишкеке на международной встрече "Женщины и политика: достижения и перспективы", президент напомнил, что 1996 год был объявлен в республике годом женщин, принята государственная программа по обеспечению социально-экономических и правовых условий для женщин, образована специальная государственная комиссия по делам женщин, семьи и молодежи.

Как подчеркнул президент, сегодня в Киргизии женщина является по-настоящему движущей силой преобразований в обществе. По его словам, они активно участвуют в бизнесе и предпринимательстве, занимают серьезные посты в госорганах исполнительной власти. По данным А.Акаева, 38% женщин Киргизии участвуют в малом бизнесе, 67% — работают в банковской системе, 39% — являются земельными собственниками.

А.Акаев считает, что политика Киргизии в отношении женщин республики "является примером для других стран". При этом президент высоко оценил факт создания в стране впервые среди государств Центральной Азии "женской школы политического лидерства". Он поддерживает необходимость вовлечения женщин в различные проекты государства, расширения их политического образования, обучения различным формам партнерства.

Президент особо подчеркнул, что в Киргизии женщины исторически играли особую роль в обществе, всегда пользовались уважением.

Литва

Бразаускасу доставлено письмо Масхадова с просьбой признать независимость Чеченской республики

Письмо президента Чеченской республики Аслана Масхадова, адресованное главе литовского государства Альгирдасу Бразаускасу, привез в Вильнюс председатель комитета по внешним связям чеченского парламента Ахъят Идигов. Он прибыл в Литву во главе парламентской делегации.

Как сообщила литовская газета "Республика", в письме А.Масхадов обратился к руководителям Литвы с просьбой признать независимость Чеченской Республики Ичкерия.

Как сообщили "Интерфаксу" в канцелярии литовского президента, встреча А.Бразаускаса, находящегося в отпуске, с чеченской делегацией не планировалась. Между тем состоялась встреча парламентской делегации Чечни с председателем сейма Витаутасом Ландсбергисом, на которой А.Идигов вручил письмо А.Масхадова главе литовского парламента.

В.Ландсбергис в ходе встречи с парламентской делегацией Чечни заверил депутатов, что Литва признает Чеченскую республику Ичкерию, так как ее дефакто признала Россия, подписав мирный договор.

Во время встречи много внимания было уделено проблемам развития межпарламентского сотрудничества между Литвой и Чечней.

Украина

Кучма не имеет претензий к деловым качествам премьера, отставки которого потребовала группа демократов

Президент Леонид Кучма "не имеет вопросов к деловым качествам премьер-министра", но считает, что на вопросы "о чести и морали" Павел Лазаренко "должен ответить сам".

Так Л.Кучма прокомментировал в интервью журналистам в Киеве обращение Народно-демократической партии Украины и координационного совета объединения "Новая Украина" с требованием отставки премьера П.Лазаренко.

Как сообщил корреспондент "Интерфакса" из Киева, еще делегаты 2-го съезда НДПУ приняли и направили президенту политическую резолюцию с требованием отставки правительства и П.Лазаренко. Лидер НДПУ Анатолий Матвиенко в своем выступлении на съезде заявил, что премьера следует отправить в отставку "за многое, в том числе — и за моральные качества".

К сведению. По словам главы администрации украинского лидера Евгения Кушнарева, президент "серьезно критиковал" П.Лазаренко за его "несколько легкомысленное отношение к такой важной для Украины проблеме, как отмена льгот для совместных предприятий".

Л.Кучма сообщил, что накануне встречался с главой парламентской комиссии по вопросам борьбы с организованной преступностью и коррупцией Григорием Омельченко, который передал ему "очередной запрос". В этой связи президент подчеркнул, что он не является прокурором или судьей. "Я — гарант Конституции, и мое задание дать поручение объективно разобраться", — сказал Л.Кучма, добавив, что президент может дать "только моральную оценку, а все остальное — дело прокуратуры и судебной власти".

Л.Кучма выразил сожаление в связи с отсутствием на Украине механизмов, которые работают в цивилизованном мире. Он отметил, что в цивилизованных странах в случае, если кто-то нарушает мораль, он сам подает заявление об уходе и просит разобраться в сложившейся ситуации. "У нас власть используется для того, чтобы защитить себя. Это наше большое горе, и примеров этому у нас более чем достаточно", — сказал президент, отметив, что часто корпоративные интересы превышают все остальное.

По материалам "Интерфакса"

Напярэдадні падзеі

Ганна Сурмач:

"Беларусы свету збіраюцца ў "бацькоўскім доме", каб сумесна падумаць, як адстаяць права свайго народа на свабоду і незалежнасць"

26—27 ліпеня ў Мінску адбудзецца важная падзея — II з'езд беларусаў свету

Вакол яго кіпелі моцныя спрэчкі. Адны наогул ставілі пад сумненне яго правядзенне, другія лічылі, што калі і збірацца, дык толькі не ў Мінску. Але ён адбудзецца — і ў сталіцы Беларусі. Аб гэтай падзеі наш карэспандэнт гутарыць са старшынёй Рады згуртавання беларусаў свету "Бацькаўшчына" Ганнай Сурмач.

— Спадарыня Ганна, няцяжка здагадацца, чым выкліканы спрэчкі вакол з'езда. Вядома ж, сітуацыяй у Беларусі. Але якія аргументы выстаўлялі апаненты?

— Калі на Вялікай радзе зайшла размова аб з'ездзе, былі прапановы аб тым, каб яго адкласці. Так, з-за сітуацыі ў Беларусі. Многія лічаць, што правядзенне яго цяпер, ды яшчэ ў Мінску, можа быць расцэнена як падтрымка тутэйшага рэжыму. Кіраўніцтва ж "Бацькаўшчыны" напомніла пра статут згуртавання, згодна з якім з'езды павінны праводзіцца раз у чатыры гады. Першы адбыўся ў ліпені 1993 года. Так што адклад не ідзе на лад, канчаюцца паўнамоцтвы выбраных тады кіруючых органаў. І Вялікая рада пагадзілася.

— Напомніце, калі ласка, што гэта за орган, Вялікая рада?

— Яна выбрана на I з'ездзе беларусаў свету ў колькасці 109 чалавек. У яе ўваходзяць прадстаўнікі ўсіх буйных замежных суполак беларусаў. Яна, Вялікая рада, і вызначае даты з'ездаў, парадак іх работы.

— Якія аргументы паспрыялі таму, што месцам правядзення з'езда абраны ўсё-такі Мінск?

— Былі прапановы сабрацца ў Беластоку, Вільні, на Украіне, у Празе... Довад такі: сітуацыя ў Беларусі не спрыяе правядзенню форуму. І тут зноў паўплывала пазіцыя кіраўніцтва "Бацькаўшчыны". Я лічыла і настойвала, што мы павінны сабрацца на сваёй зямлі, нягледзячы ні на што. Чаму мы павінны "ехаць у чужую хату", праводзіць з'езд у суседзяў? Мы павінны змагацца за свой дом, нікому яго не аддаваць. І ўдзельнікі Вялікай рады пагадзіліся з такой пазіцыяй.

Правядзенне з'езда прыпадае на Дзень незалежнасці Беларусі — 27 ліпеня, бо мы павінны былі сабрацца менавіта ў ліпені.

— Але ж вядома, як улады ставяцца да Дня незалежнасці. Сёлета яны будуць святкаваць не яго, а нейкі Дзень рэспублікі, прымеркаваны да дня вызвалення Мінска ў гады мінулай вайны.

— Наш народ прывык да таго, што ўлады прыходзяць і адыходзяць. Якія толькі ўлады не перажыла наша краіна! А даты гісторыі застаюцца. Застаецца з намі і 27 ліпеня — Дзень незалежнасці Беларусі. Хацелася б напомніць, што, дзякуючы гэтай падзеі, сённяшнія кіраўнікі прыйшлі да ўлады ў самастойнай краіне.

— Спадарыня Ганна, не магу не задаць і такое пытанне: а ці ўсе, хто жадаў бы пабываць на з'ездзе, паедуць у Мінск, ці ўсе беларускія суполкі прышлюць сюды дэлегатаў?

— Ёсць пытанні. Менш прыедзе ўдзельнікаў на форум, чым чакалася, з ЗША. Няма пакуль пацвярджэння на ўдзел у з'ездзе з Канады. Але едуць беларусы з Расіі, Украіны, Германіі, краін Балтыі, Польшчы, Чэхіі, Англіі, Бельгіі, Аўстраліі, амаль з усіх буйных беларускіх асяродкаў за мяжой. Канешне, шкада, што малавата з ЗША.

— Чым тлумачыцца такая пазіцыя амерыканскіх беларусаў?

— Вы ж ведаеце, якія адносіны Беларусі з Амерыкай. Народ гэтай свабодалюбівай краіны з асаблівай павагай ставіцца да правоў чалавека, нікому не даруе іх парушэнне. Таму многія беларусы ЗША не спяшаюцца ехаць цяпер на Бацькаўшчыну. А некаторыя і баяцца.

— Чаму?

— Прычына вядомая, па тэлебачанні многія бачылі, як тут размахваюць дубінкамі на гарадскіх вуліцах пад час мітынгаў. А потым заявы высокіх асоб. Было ж сказана, што першы з'езд беларусаў свету — гэта з'езд паліцаяў. Хоць, безумоўна, усе ведаюць, што гэта не так, што збіраліся людзі, якія моцна любяць сваю Радзіму.

— Цяпер давайце, спадарыня Ганна, нагадаем парадак дня работы II з'езда беларусаў свету. Якое галоўнае пытанне выносіцца на абмеркаванне?

— Нашыя з'езды складаюцца з дзвюх частак. Гэта — справаздача кіруючых органаў і выбранне новых. І самая галоўная частка — абмеркаванне найбольш важнай праблемы, якая паўстае перад беларусамі свету. На гэты з'езд выносіцца такая: "Праблемы захавання беларускай прысутнасці ў свеце".

— Расшыфруйце, калі ласка, яе.

— Маецца на ўвазе абмеркаваць розныя аспекты гэтай важнай і вялікай праблемы. Найперш пытанні захавання беларускай прысутнасці ў Беларусі. Як гэта не дзіўна і не горка, але ў Беларусі востра стаіць менавіта такая праблема. Удзельнікі форуму маюць намер абмяняцца думкамі наконт захавання беларускай дзяржаўнасці, фізічнага захавання нацыі. У нас цяпер адмоўны дэмаграфічны баланс, ці, гаворачы прасцей, нацыя вымірае. Да таго ж Чарнобыль, воз экалагічных праблем, сацыяльная напружанасць не надаюць упэўненасці ў заўтрашнім дні. Як з усім гэтым змагацца? Важнейшая задача — захаванне культуры, мовы, нацыянальнай адукацыі. Цяпер вядзецца фактычна разбурэнне і вынішчэнне ўсяго нацыянальнага. Што супрацьпаставіць гэтым негатыўным працэсам?

— Ёсць цяжкасці і ў беларускіх асяродках за мяжой?

— Ну так. Яны ж трымаюцца ў асноўным на энтузіязме. Наша дзяржава не дастаткова турбуецца пра іх. А там жа — 1/4 частка беларускай нацыі. Гэта наша самая надзейная апора ў цывілізаваным свеце. Праз яе мы можам хутчэй інтэгравацца ў сусветную супольнасць.

Усе краіны праяўляюць клопат пра сваю замежную дыяспару. Паглядзіце хоць бы на Расію. Як яна выступае ў падтрымку сваіх суайчыннікаў у Прыбалтыцы, іншых краінах, як дамагаецца пашырэння і замацавання рускай мовы ў іншых краінах. Толькі ў нас мала хвалююць уладныя структуры справы суайчыннікаў за мяжой. Наведваючы іншыя краіны, кіраўнікі дзяржавы рэдка сустракаюцца з прадстаўнікамі дыяспары, пры заключэнні дамоў не ўлічваюць іх інтарэсы. Але ж дзеля справядлівасці трэба адзначыць, што ў апошнія часы з боку дзяржавы пачаліся пэўныя захады — створана структура пры ўрадзе, якая будзе цікавіцца і справамі дыяспары.

— Дарэчы, ці будуць улады ўдзельнічаць у з'ездзе?

— Мы запрашаем і маем ужо станоўчы адказ. Запрашаем таксама арганізацыі дэмакратычнага накірунку, прадстаўнікоў нацыянальных меншасцей, усіх зацікаўленых у абмеркаванні тэмы.

— Як складваюцца ўзаемаадносіны з уладамі пры падрыхтоўцы форуму?

— Зразумела, яны хацелі б, каб з'езд не быў надта крытычным да ўлад. Але ж гэта будзе канструктыўная гаворка, магчыма, і крытычная. Кожны выступоўца мае права гаварыць пра тое, пра што ён хацеў бы сказаць. Мяркую, уладам не трэба баяцца крытыкі, а ўважліва выслухаць, як аб іх дзейнасці мяркуюць у іншых краінах і на іншых кантынентах. Тым болей што гаварыць аб гэтым будуць нашыя суайчыннікі, якія зычаць нам дабра і калі выказваюць нейкі боль, крытыку, дык з адной мэтай — дапамагчы пазбавіцца хібаў і кепскага ўражання аб нас у іх краінах.

— Як і кім фінансуецца з'езд?

— Першы фінансавалі згуртаванне "Бацькаўшчына" і дзяржава пароўну. Гэты прынцып захоўваецца. Але ёсць і новае. Агульныя арганізацыйныя расходы (аплата залы, друкаванне дакументаў і г.д.) бярэ на сябе "Бацькаўшчына". Харчаванне, пражыванне і праезд — за кошт удзельнікаў з'езда. Кожная суполка аплачвае расходы сваіх прадстаўнікоў. Дзяржава фінансуе культурную праграму (канцэрт, экскурсіі і г.д.). Такім чынам усе ўдзельнікі прымаюць салідарны ўдзел у фінансаванні форуму. Гэта вельмі важна. Кожны прысутны будзе адчуваць сябе не проста запрошаным, а і арганізатарам з'езда. Такая практыка не дазваляе нікому дамінаваць на з'ездзе.

— На якія вынікі спадзяюцца арганізатары з'езда?

— Хвалі аб ім пойдуць, несумненна, па ўсім свеце. І гэта будзе мець важнае значэнне. Але галоўнае не ў ім. А ў тым, што мы, беларусы ўсяго свету, дзе б мы ні жылі, збяромся разам. У другі раз. Раней жа нічога падобнага не было. Былі і ёсць немалыя сілы, якія хацелі б перашкодзіць гэтаму, а значыць, і нашаму нацыянальнаму адраджэнню.

У апошнія гады, упершыню за многія дзесяцігоддзі, беларусы ўсяго свету аб'ядноўваюцца, і гэта памнажае іх сілы. Мы разам падумаем, як адстаяць сваё права на жыццё, на захаванне нацыі, свабоду і незалежнасць сваёй Бацькаўшчыны. Спадзяюся, гэты калектыўны роздум прымусіць многіх задумацца, з'явіцца добрым штуршком для актывізацыі нашай працы на ніве нацыянальнага адраджэння.

Задаваў пытанні Іван МАКАЛОВІЧ.

Сельское хозяйство: приоритет безопасности и качества

Положительное сальдо торгового баланса агропромышленного комплекса за 1996 г. составило 56 миллиардов франков, что ставит эту отрасль на первое место по экспорту во Франции и на второе место в мире после США. Учитывая нынешний кризис, вызванный эпидемией губкообразного энцефалита рогатого скота (ESB), Франция предпринимает ряд мер, направленных на улучшение качества и повышение пищевой безопасности.

На 34-м Сельскохозяйственном салоне, проходившем недавно в Париже, 500 000 посетителей встретились с вымышленным персонажем, выбранным министром сельского хозяйства Филиппом Вассером, чтобы сопровождать гостей выставки. Это "Алекс Контроль" или "Месье Качество" в очках и белом халате, который символизирует желание властей лучше информировать потребителя о происхождении пищевых продуктов в его тарелке.

Франция была лишь частично затронута эпидемией, пришедшей из Великобритании. Однако в 1996 г. кризис вызвал значительное снижение потребления мяса рогатого скота (10%), цен на мясо (12%) и экспорта (26,6%). Одновременно с этим кризис выявил необходимость строгого контроля за сельскохозяйственной продукцией от фермы до стола потребителя. Во время посещения Сельскохозяйственного салона президент республики Жак Ширак так объяснил сельским работникам задачи, которые ставит перед собой новый закон по сельскохозяйственной ориентации, находящийся в настоящее время в стадии разработки: "Подготовьте мне такой закон, чтобы он позволил наглядно демонстрировать безупречное качество наших продуктов и надежность наших механизмов контроля".

Особые усилия были сделаны в отношении мяса крупного рогатого скота. Ведь Франция является его первым европейским производителем (1,9 миллиона тонн в 1995 г.). С июня 1997 г. на обертках французских продуктов будет указываться информация об их происхождении, категория и порода животного. Эта мера должна усилить сельскохозяйственное законодательство Европейского Союза, члены которого закупают во Франции три четверти сельскохозяйственной продукции, идущей на экспорт.

Франция решила извлечь урок из кризиса, вызванного эпидемией ESB, и привести в действие систему пищевой безопасности. Национальная Ассамблея рассмотрела в феврале проект закона "Качество", который был подготовлен в Министерстве сельского хозяйства. Его цель — "вывести Францию на одно из первых мест в мире в области качества и пищевой безопасности". Закон предусматривает приведение в систему и укрепление уже существующей цепочки контроля за продуктами со знаком качества. До настоящего времени контроль за продуктами начинался на бойне, отныне же возможно будет вести наблюдение за всем процессом выращивания животных начиная с рождения: ведение ветеринарного дневника, запись о том, какие использовались корма или пестициды на пастбищах, анализ пищи, предназначенной для кормления скота, и т.д. Министерство сельского хозяйства надеется, что этот закон поможет упростить систему присвоения знаков качества, которая в настоящее время слишком сложна. Речь идет об этикетках "Биологический растительный продукт" и "Курица, выращенная на ферме" или "на свежем воздухе".

Параллельно с этим правительство объявило о создании новой межминистерской организации — нечто вроде института, контролирующего безопасность пищевых продуктов, который будет наблюдать за растениями и питьевой водой. Он будет работать по тому же принципу, что и Агентство по контролю за лекарством. Этот институт будет способствовать наилучшей координации между административными работниками, осуществляющими контроль за продуктами питания (Министерства сельского хозяйства и здравоохранения, а также Министерство финансов, наблюдающее за конкуренцией и ценами).

По мнению Государственного секретаря по здравоохранению Эрве Гаймара, новая организация позволит прежде всего "более эффективно бороться с санитарными отклонениями в их начальной стадии". Этот двойной приоритет, отдаваемый безопасности и качеству, должен повлиять на деятельность сельскохозяйственных работников. Французские крестьяне, по словам Филиппа Вассера, должны сегодня взять на вооружение девиз: "Производить больше и лучше, значит, производить лучше, чтобы получать больше".

Доминик ГАРРО.

От первого лица

Ольга Даргель, министр социальной защиты:

"Каждый должен получать "свою" пенсию..."

О.Б.Даргель родилась на Браславщине, окончила отделение белорусского языка и литературы Белгосуниверситета. Работала учителем и завучем школы в Слуцком районе, секретарем райкома комсомола в городе Старые Дороги. Затем переведена на работу в обком комсомола, после чего находилась на партийной работе. С 1984 по 1990 год трудилась на посту зампреда Миноблисполкома. В 1990 году переходит на работу в секретариат Верховного Совета. С января 1993 года — министр социального обеспечения Республики Беларусь, а с августа 1994 года — министр социальной защиты Республики Беларусь.

Ежедневно в министерство приходят сотни людей со своими проблемами и жалобами на низкие пенсии, социальные выплаты, житейские невзгоды. Мы стараемся принять и выслушать всех, кто к нам обращается, и если не помочь, то хотя бы морально поддержать людей. И всякий раз я пытаюсь еще и еще раз объяснять посетителям, что на социальную защиту должна работать в первую очередь экономика. Положение же таково, что сегодня мы не можем платить пенсионерам, инвалидам, сиротам, чернобыльцам больше того, что зарабатывает трудоспособное население республики. Хочу напомнить, что единственным источником финансирования пенсий и пособий является фонд социальной защиты, средства которого формируются из отчислений от фонда оплаты труда субъектов хозяйствования. Резервного источника для финансирования у нас нет. На сегодняшний день задолженность промышленности фонду социальной защиты составляет более триллиона рублей и 435 миллиардов должно сельское хозяйство.

Тенденция к старению населения ведет к тому, что на каждого работающего со временем будет приходиться почти один иждивенец. Время потребовало коренного реформирования пенсионного законодательства. Замечу, что удельный вес оплаты труда рабочих, служащих, колхозников в общей структуре денежных доходов населения с 1990 года уменьшился с 70 до 50 процентов. К тому же действующий Закон "О пенсионном обеспечении" устарел, поскольку не учитывает рыночные отношения.

Министерством разработана, а Советом министров утверждена концепция реформирования пенсионного обеспечения. В ее основе — социальное страхование и персонифицированный учет. В концепции заложена модель трех уровней пенсионного обеспечения. Первый — социальные пенсии, которые будут получать все, независимо от трудового стажа. При этом пенсия должна быть не ниже прожиточного минимума.

Второй уровень — трудовые пенсии — будет зависеть от того, как человек трудился и каковы у него страховые отчисления.

И третий уровень — добровольные или негосударственные пенсии. В республике уже создаются негосударственные фонды. Однако я считаю, что спешка здесь навредит. Требуется законодательное обоснование деятельности подобных структур.

На сегодняшний день порядок персонификации учета разработан, однако потребуется 5—6 лет, чтобы ввести его в действие. Потребуется и принятие целого ряда законодательных актов для осуществления задуманной стратегии. Ее реализация потребует 15—20 лет.

Но ведь пенсионерам средства нужны сегодня. Тактика действия министерства — своевременная выплата пенсий и подтягивание ее минимального уровня. Несмотря на задолженности фонду социальной защиты, старались не задерживать выплату денег. И это удается. Кроме того, регулярно происходит и перерасчет пенсий в случаях, когда средняя зарплата рабочих и служащих по сравнению с величиной последнего перерасчета увеличивалась более чем на 15 процентов. В этом году перерасчеты были произведены в январе, феврале, марте. В апреле в связи с ростом минимальной заработной платы около 700 тысяч пенсионеров получили доплаты к пенсиям согласно Закону "О пенсионном обеспечении". В июне пенсии в среднем увеличены на 18 процентов.

В 1995 году произошло не просто переименование министерства, как говорится, смена вывески. Добавились новые функции. В его недрах создано управление по делам военнослужащих запаса, воинов-интернационалистов и членов их семей, а также отдел семьи и гендерных проблем. Это — огромная категория людей, требующих к себе внимания и поддержки.

Нам удалось подобрать хороших специалистов, обеспечивающих данное направление деятельности. Ими разработана программа "Дети Беларуси". Ныне она передана в правительство на рассмотрение.

Если коротко, программа "Дети Беларуси" ставит комплексно вопрос о защите семьи в целом.

В первом чтении рассмотрен проект закона "О внесении изменений в Закон "О государственном пособии семьям, воспитывающим детей". Он в корне меняет механизм перерасчета государственных пособий. Если в прошлом за основу принималась минимальная зарплата, то теперь выплата пособий напрямую зависит от минимального потребительского бюджета. Пособия на детей старше трех лет будут выплачиваться в полном объеме, если средний совокупный доход на члена семьи не превысит 40 процентов от минимального потребительского бюджета.

Сегодня в республике проживает 10 тысяч военнослужащих запаса. Помочь им интегрироваться в гражданскую жизнь, трудоустроиться, получить жилье — главная задача нового управления министерства.

Еще одна категория граждан, требующая к себе особого внимания, — инвалиды (в республике их 420 тысяч человек). Минздравом разработана программа по реабилитации инвалидов, предусматривающая целый ряд комплексных мер. Нам удалось наладить в этом отношении тесное сотрудничество с Германией, где данные вопросы решаются на качественном уровне. Ежегодно Министерство труда и социального порядка Германии подписывает с нами протокол о дальнейших намерениях. Хочу отметить, что он выдерживается. Немецкая сторона ведет себя активно, оказывая республике материальную и моральную поддержку, обучает наши кадры, создает условия для реабилитации инвалидов. Большой республиканской базой является протезно-ортопедический центр.

Больше внимания, считаю, следует сконцентрировать на проблемах пожилых людей, оторванных от активной жизни. На этот счет в министерстве также есть программа действий, и мы пытаемся ее реализовать. Дело тормозит недостаточное финансирование. На сегодняшний день пожилые люди получают два вида социального обслуживания — индивидуальную помощь на дому и интернатное проживание. Кстати сказать, материальная база домов для престарелых находится в неплохом состоянии. Особенно это касается регионов республики.

После известного указа президента "Об упорядочении льгот" ныне государственную поддержку получают лишь те, кто в этом действительно нуждается. Так будет и в дальнейшем. Хотя в принципе, думаю, нужны скорее не льготы, а хорошая зарплата и пенсия, которыми бы человек распоряжался по своему усмотрению.

Несмотря на то, что министерству приходится работать напряженно, будем и впредь держать курс на поддержку социально незащищенных слоев населения.

Людмила КЛАСКОВСКАЯ.
(Вестник БелТА "В кабинетах власти".)

"Пышка" всегда в цене,

или Веское слово в защиту толстушек

В школе ее называли Бомбой. В институте — Колобком. Она изнуряла себя гимнастикой и диетами над календарями с обнаженными плоскогрудыми твигги.

Замуж так и не вышла, потому что стеснялась своего тела. Однажды в порыве отчаяния [illegible].

Таких историй в любой психиатрической больнице, а уж тем более в Институте питания, расскажут уйму. Женское население готово на все, вплоть до тяжелейших операций по иссечению жира, лишь бы заиметь тонкую талию.

— Но почему, если толстая, значит, уродливая? — поинтересовалась у врачей-эндокринологов.

— Заметили? Пациенты с "проблемой" — в основном женщины. И они очень болезненно воспринимают свое тело. [illegible] Так и говорят: "Посмотрите, доктор, как меня много". [illegible]

[illegible]

Заблуждаетесь, дорогие подруги! Недавно петербургские сексологи провели выборочный опрос трех тысяч мужчин. Выяснилось: только [illegible] нравятся [illegible] женщины. Остальным — очень полные.

Подтверждают неожиданные выводы и сама история. Великий Леонардо [illegible] — женщина, способная доставить мужчине истинное сексуальное наслаждение, — непременно толстушка с широким тазом и полной грудью. Не с потолка такие критерии взял маэстро. Его "красотка" — идеал его же эпохи. А знаменитая "Пышка" Мопассана? Пальчики-сарделечки. Пухленькие щечки. Грудь, едва умещающаяся в платье. Рубенсовские девы в центнер весом тоже вызывали умиление у своих современников. На наш же просвещенный глаз, они, скорее, напоминают перекормленных свинок. Впрочем, как и русские дородные красавицы прошлого века.

У Наташи К., с которой познакомились здесь же, в Институте питания, ожирение. Но как необыкновенно хороши огромные голубые глаза на круглом, как луна, лице! И движения мягкие, гибкие, женственные. Сегодня при росте 160 сантиметров она весит 95 килограммов. Многовато, конечно. Но ведь мила! Говорят, знаменитая американская цирковая толстуха Селеста Гейер свела с ума многих мужчин.

— Может, дело не в полноте, а в восприятии толстушкой самой себя?

— Абсурд нашего сознания в том, что красоту мы частенько олицетворяем со стереотипами. А сексуальность — с физиологическими параметрами. [illegible]

[illegible] — и... другие тоже скоро так же начнут считать. Мы же все очень внушаемы!

Несколько часов, проведенных в Клинике неврозов и в Институте питания, убедили: проблема похуданий — "жизнь на карту" для множества женщин. Депрессии, развивающиеся у толстушек, — самая модная нынче болезнь. Чтобы "сделать себя", женщины тоннами раскупают пресловутые средства для похудания, мучаются на диетах и ежедневно взвешиваются.

"Не похудею — утоплюсь!" Это Алла М. Глаза жесткие. Пальцы, вцепившиеся в ручку кресла, аж побелели от напряжения. Слава Богу, ей помогли медики. А вот Ирина Л. поступила в одну из клиник неврозов с диагнозом: дистрофия. К тому же у нее еще и анорексия — полное отсутствие аппетита. Родственники, когда подшучивали над несчастной по поводу "толстенькой попки", и не догадывались, какую жуткую травму наносят девушке своими насмешками. Результат? Ирина решила худеть: перестала есть жирное, мясное, сладкое. [illegible]

[illegible]

— Зачем же так круто расправляться с собой?

[illegible]

* Прекратите [illegible], если полнота не докучает вам физически и если нет одышки. [illegible] Если вам комфортно в собственном теле, значит, все нормально. Стройте свою жизнь исходя из того, что вам дала природа.

* Запомните: полных женщин меньше, чем женщин со стандартными формами. Если вы сильно отличаетесь от окружающих — вы индивидуальность! На одном этом можно заработать немало очков.

* Попытайтесь обсудить вашу проблему с психологом. Доказано: как только снимается зависимость "я толстая, а поэтому несчастная", женщина... начинает худеть.

* Норма веса для женщины до тридцати пяти лет: рост минус сто сантиметров минус еще пять-шесть килограммов. Если вам за сорок, можете два-три килограмма набросить.

* И еще: научитесь не комплексовать — толстушки тоже люди. И крупногабаритный "мерс" — машина как раз для них. Шикарным формам — шикарную жизнь!

М.РИПИНСКАЯ.
"Куранты".

Палескія сюжэты

Мікола КАПЫЛОВІЧ

Уюны

Пад паветкаю ў двары даўно ляжыць комля, густа і часта выплеценая бацькам-нябожчыкам з лазовых прутоў. На мінулым тыдні лавіў ёю ў канаве карасёў, а сёння, калі распагодзілася і на зямлю асела парнасць і цеплыня, вырашыў з комляю пайсці да Убарці на багністую азярыну, зарослую чаротам і аерам, каб палавіць уюноў.

Уюны — самая жаданая рыба для маіх землякоў-астражанцаў. Іх сушаць у печы, смажаць, вараць. Укінуты ў гаршчок ці чыгунок уюн, у якім варыцца капуста ці шчаўе, надта ж добрая закраса для такіх страў. Паставіць, бывала, маці на стол міску, скажам, з баршчом, лыжка сама нырае на яе дно — каб вылавіць і пасмактаць смачнага, салодкага і тлустага уюна, чараватага ад ікры. А якія смачныя ўюны, высмажаныя на патэльні! Тоўстыя, ікрыстыя, яны аддаюць духмяным пахам, казычуць ноздры. І, схапіўшы першага гарачага ўюна, з якога цячэ па пальцы тлушч, не заўважыш, як хутка вымяцеш ад гэтай рыбы ўсю патэльню. Ды яшчэ зазірнеш у печ: ці паставіла маці на жар яшчэ адну патэльню з уюнамі? Але перш чым іх смажыць, уюноў нанізваюць на лазовае пруцце і абпякаюць у печы над полымем, каб яны там набраліся дымовага паху ад смольных дроў.

Уюны ў пасляваенныя гады ратавалі астражанцаў ад голаду, іх, сушаных і смажаных, насілі прадаваць аж у Петрыкаў, каб за выручаныя грошы купіць хлеба і солі. Іх сушылі на зіму, каб мець добры прыварак для страў.

Мая нябожчыца маці Сцепаніда заўсёды прысылала ў пасылках з Астражынкі мне ў Мінск сухія ўюны. І я заўсёды частаваў імі пісьменнікаў. Асабліва ўпадабаў нашую палескую рыбу Уладзімір Караткевіч. Ён заўсёды, калі сустракаліся, цікавіўся:

— Калі твая матуля зноў прышле лельчыцкіх вугроў?

Уюноў яшчэ называюць піскунамі. Яны папіскваюць, калі, бывала, у цэбар ці ў вядро, напоўненыя жывымі ўюнамі, сыпнеш солі. А соль сыплюць, каб гэтая рыба ачысцілася ад тваі, прасалілася. Сыпнеш жменю — у цэбры вялікі перапалох: уюны, прэснаводная рыба, круцяцца, верцяцца, пускаюць пену і, здаецца, вось-вось павыскокваюць на падлогу. Бо солі яны баяцца, як агню. І толькі тады супакояцца, калі абдасі іх кіпнем.

Азярына, зацягнутая зялёным жабурыннем, не мела да рэчкі пратокі, была не вельмі глыбокая, але з гразкім дном, і я, апусціўшы ў ваду комлю, сам палез за ёю ў азерца. Найперш падвёў і апусціў комлю пад лазовы корч, прыціснуў яе ў вадзе да дна, каб не даць ходу ўюнам на возера, і, трымаючыся за яе, пачаў боўтаць нагамі, вытоптваць з-пад багністага берага рыбу. Боўтаў доўга і ўпарта, каб вытаўкчы лянівых і непаваротлівых уюноў з-пад карча, загнаць іх у комлю. Потым падымаю яе над вадою — у самым кутку, у жабурынні вывіваецца з дзесятак тоўстых, жоўтапузых уюноў, трапечуцца два карасі і падскоквае шчупак. Недалёка заўважыў маленькую, куцую затоку, якая ўразалася ў бераг. І па вадзе павёў комлю да яе. Асцярожна вёў, ціха сам ступаю па гразкім дне, каб не напалохаць рыбу. Паставіў комлю, прытапіў яе ў гарлавіне затокі і зноў пачаў боўтаць нагамі. Падняў, выняў з вады комлю — о, Божа, колькі налезла ўюноў! Мо з пяць кіло! І ўсе тоўстыя, вялікія, што бічы, а над імі паблісквалі і лапаталі ладныя, шырокія, што плашкі, карасі. Падвёў комлю яшчэ некалькі разоў пад бераг, пабоўтаўся ў вадзе. Рыбы ў торбе ўжо навалілася пад завязку. Вылез на бераг, вытрас з комлі жабурынне і, закінуўшы яе на плячо, падаўся дамоў рыхтаваць вячэру.

Лапці

Лапцям пашанцавала. Пра іх шмат складзена казак, прымавак і прыказак. Самадзейныя артысты пяюць пра іх старадаўнія песні, выходзяць у лапцях на сцэну і пускаюцца ў скокі. Разгорнеш кнігу католіка нашага класіка — абавязкова і там натыкнешся на лапці.

Натыкнуўся сёння на іх і я. Падмятаў бацькаву хату, і пад ложкам мой венік раптам зачапіўся за абору. Пацягнуў яе на сябе — на хату выпаўз лапаць. Выцягнуў з-пад ложка і другі. Гэта былі лапці, выплеценыя з лазовай кары. Рудыя і новенькія, хоць зараз у іх абувайся. Бяру ў рукі і азіраю з усіх бакоў: акуратна і роўна тырчаць на кожным лапці частыя вушкі, праз якія працягнуты аборы; туга завязаны падплёткаю насы і пяткі, а падэшва аплецена дзяжкамі аж двойчы, каб лапці даўжэй насіліся.

Лапці. Геніяльным чалавекам быў той далёкі наш продак, хто іх выдумаў, выкарыстаўшы звычайную кару ліпы, лазы. Выплятаці яшчэ калісьці ў нашай вёсцы і лапці з дзяжак, якіх выкройвалі з маладых дубочкаў і карэння хвой. Гэтаму абутку не было зносу. Такія лапці абувалі толькі ў святочныя дні, калі выходзілі на людзі або ішлі ў царкву. У іх і вянчаліся калісьці маладыя. Моладзь фарсіста ішла ў іх на музыкі і адбівала там полькі і кракавякі. У лапцях лёгка і цёпла зімою, калі накруціш на ногі суконныя анучы, добра ўвосень, вясною і ўлетку. Яны не муляюць ногі, нават, калі шчыра казаць, не баяцца вады. Выйдзеш з гразкага балота ці з рэчкі на бераг, тупнеш нагамі — вада з іх выцячэ, як праз рэшата, і ногі зноў хутка становяцца сухімі. Тэхналогію, як цяпер пішуць, пляцення лапцей я ведаю, а вось плесці гэты старажытны абутак, у які абуваліся нашыя продкі, на вялікае сваё шкадаванне, не навучыўся.

Ці не рана мы пачалі забываць пра лапці? Мо хутка яны спатрэбяцца ў наш цяжкі час? А можа, даўно ўжо нас "абулі" ў лапці, а мы гэтага і не бачым?

ШАХМАТЫ

Юбилей чемпиона

Выдающемуся гроссмейстеру, десятому в истории шахмат чемпиону мира Борису Васильевичу Спасскому исполнилось 60 лет. Начав свой спортивный путь в детстве, Спасский, благодаря исключительному таланту, сумел быстро выдвинуться в ряды сильнейших шахматистов страны и мира. В 1955 году в возрасте 18 лет он завоевал звание чемпиона мира среди юношей. Выигрывал затем звания чемпиона СССР, удостаивался в составе сборной команды Советского Союза золотых медалей на Всемирных шахматных олимпиадах, выиграл множество самых престижных международных турниров. Расцвет дарования Спасского пришелся на 60-е годы. В 1965 году он выиграл соревнования претендентов на звание чемпиона мира, а на следующий год впервые сыграл матч за шахматную корону с Тиграном Петросяном. Первая попытка окончилась неудачей, однако Спасский продолжил борьбу. И в следующем цикле он вновь оказался сильнейшим, а повторный матч с Петросяном принес ему заслуженный успех. Спасский одержал победу со счетом 12,5:10,5.

В 1972 году Б.Спасский потерял корону, проиграв матч американскому гроссмейстеру Роберту Фишеру. Но еще долго затем добивался спортивных и творческих успехов. Сейчас, однако, гроссмейстер, который живет во Франции, выступает редко. Что не может не вызывать сожаления.

Творческое наследие десятого чемпиона мира очень яркое. Приводим одну из блестящих партий Спасского, в которой проявилось его комбинационное дарование.

Б.Спасский — Т.Петросян
Москва, 1969 год
Сицилианская защита

I. e4 c5 2. Kf3 d6 3. d4 cd 4. K:d4 Kf6 5. Kc3 a6 6. Cg5 Kbd7 7. Cc4 Фa5 8. Фd2 h6 9. C:f6 K:f6 10. 0-0-0 e6 II. Лhe1 Ce7? (План с короткой рокировкой оказывается ошибочным. Правильно II. ...Cd7 с последующей длинной рокировкой.) 12. f4 0-0 13. Cb3 Лfe8 14. Kpb1 Cf8 15. g4! K:g4 16. Фg2 Kf6 17. Лg1 Cd7 18. f5! Kph8 (Угрожало 19. fe C:e6 20. K:e6 fe 21. Фh3 с двойным ударом на e6 и h6.) 19. Лdf1 Фd8 20. fe fe 21. e5! de 22. Ke4!

Красивая позиция. Под ударом два коня, но оба неуязвимы. На 22. ...K:e4 будет 23. Л:f8+!, если 22. ...ed, то 23. Л:f6!

22. ...Kh5 23. Фg6! ed (Или 23. ...Kf4 24. Л:f4! ef 25. Kf3 Фb6 26. Лg5! Cc6 27. Kf6.) 24. Kg5! **Черные сдались.**

На 24. ...hg решает 25. Ф:h5+ Kpg8 26. Фf7+ Kph7 27. Лf3.

ШАШКИ

Новый автор

Сегодня в нашем шашечном выпуске выступает со своими концовками вновь дебютант. Два свои произведения предлагает вниманию любителей шашек кандидат в мастера из Жодино Леонид Антонович Спруж.

I. **Белые:** простые a1, b4, c3, c5, d2, e3, g1, h2, h4 (9).
Черные: простые a5, a7, c7, e5, e7, f8, g7, h6 (8).

II. **Белые:** простые a1, a3, c1, e1, e5, h2, h4 (7).
Черные: простые c3, c7, d2, d4, e3, e7, f6, g7 (8).

В каждой из двух предлагаемых позиций белые при своей очереди хода добиваются выигрыша практическим комбинационным путем.

Свои решения необходимо присылать по адресу: 220030, г.Минск, ул.Энгельса, 34а, "Шашки".

Проверьте решения

Приводим правильные решения позиций, которые были опубликованы в "НВ" 24 апреля, 15 и 22 мая с.г.

I. 1. d2—e3 b6—c5 (после 1. ... b6—a5 2. e3—d4 a7—b6 3. d4—c5 b6:b2 4. a1:c3, и простая черных взаперти) 2. b4:d6 a7—b6 3. d6—g3 b6—c5 (a5) 4. c3—d4 c5 (a5)—b4 5. a1—c3 b4:h2 6. d4—g1, вновь черная простая лишена ходов.

II. 1. c7—d8 a5:e5 2. d8-c7 b8:d6 3. b2—c3 d2:b4 4. a3:e7 f6:d8 5. h4:f2 с выигрышем белых.

III. 1. d6—c7 c3:a1 2. c1—b2 a1:c3 3. a3—b4 c3:a5 4. c7—d8 a5:c7 5. d8:a5 d4:b6 6. a5:e1, и выигрыш.

IV. 1. c1—b2 a3:c1 2. a1—b2 c1:a3 3. c7—b8 a5:e5 4. b8:f8 a3:e7 5. f8:e1, вновь финал, как и в предыдущей позиции.

V. 1. c5—d6 a3:e7 2. g1—f2 d2:b4 3. f2—e3 f4:d2 4. h6:f8 h2:f4 5. e1:c3 b4:d2 6. f8—e7 d8:f6 7. b6:c1, и белые выигрывают.

VI. 1. e3—f4 g5:e3 2. f2—g3 h2:f4 3. d4:f2 b2:d4 4. c5:e7 d8:f6 5. b6:h4, и выигрыш белых не вызывает сомнений.

"З вялікай цікавасцю азнаёміўся з умовамі чарговых шашачных задач. Як і звычайна, рашалі гэтыя задачы ўсёй сям'ёй. І гэта нам у поўнай меры ўдалося. Пасля чаго атрымалі мора асалоды.

Дасылаю вам адказы на шашачныя кампазіцыі.

З павагай ваш пастаянны чытач і верны сябар Сяргей Герасімчык з Мінска".

Кроме него, правильные решения на вышеприведенные позиции прислали: Николай Станько (Пружанский р-н), Владимир Сергиеня (Узденский р-н), Александр Иваньков (Жлобинский р-н), Сергей Краило (Брест) и Иван Новик из Солигорска.

В поддавки вы играете?

Не каждый любитель шашек в полной мере утвердительно ответит на этот вопрос. Ведь чтобы отдать под бой первым все свои шашки, требуется немалое мастерство.

Вниманию любителей шашек предлагаем дебютную ловушку в шашечных поддавках.

1. c3—d4 f6—e5 2. d4:f6 g7:e5 3. d2—c3 h8—g7 4. e1—d2 g7—f6? (После этого ошибочного хода белые отдают под бой все свои шашки.) 5. g3—f4! e5:e1 6. h2—g3 e1:h4 7. g1—f2 h4:e1 8. c3—b4 e1:a5 9. a3—b4 a5:g5 10. c1—d2 g5:a3 11. a1—b2 a3:c1.

Борис АГАШИН,
мастер спорта.

Правда для доверчивых

Поваренная книга весом в 100 бифштексов

Самая большая поваренная книга издана во Франции. Она весит 12 килограммов (это почти 100 современных бифштексов) и состоит из 1440 страниц. В ней — рецепты французской кухни с древнейших времен до наших дней. Наиболее старым рецептам, которые почерпнуты из древних рукописей, около 1000 лет.

Самая древняя болезнь

Впервые эпидемия недуга, по всем признакам напоминающего грипп, была описана в 412 году до н.э. Гиппократом. По всей видимости, это — самая древняя из дошедших до нашего времени и весьма распространенных по сей день болезней.

Сколько волос на голове

Среднее количество волос на голове составляет: у блондинов — 140 тысяч, у брюнетов — 102 тысячи, у шатенов — 109 тысяч, у рыжеволосых — 88 тысяч.

Подставляй-ка губки алые!

Любопытный факт установили немецкие ученые. Они выяснили, что лучшим физкультурным упражнением, для которого не требуется ни спортзала, ни тренера, служит страстный поцелуй.

Исследователи скрупулезно подсчитали, какую энергию затрачивает человек при поцелуе. Во время этой приятной процедуры сжигается 150 калорий — столько же, сколько уходит в процессе 15-минутного заплыва кролем. Нагрузка действительно нешуточная — ведь "с чувством исполненный" поцелуй задействует в работу 34 лицевых мускула. Вывод ученых очевиден: отдаваясь поцелуям со всей страстью, мы помогаем себе избавиться от лишнего веса, быть стройными и сильными.

"Р.Г."

Забавно!

Статистика скандалов

Один американский адвокат, занимаясь очередным бракоразводным делом, установил, что в семье в течение 40 лет скрупулезно велся дневник семейных скандалов, в котором за весь этот период было зарегистрировано 9192 разногласия. Из них 1880 случаев ссор из-за несвоевременного или некачественного приготовления женой пищи, 1460 взрывов негодования у супругов по причине того, что муж мало зарабатывает и жена "вынуждена ходить в тряпье". На третьем месте среди поводов для скандалов были замечания супруги о неаккуратности мужа, в частности, что он входит в квартиру в грязной обуви...

"Мир новостей".

В детстве гении вызывали сомнения

Чехов никогда не получал за школьные сочинения больше "тройки". Салтыков-Щедрин, написав сочинение за дочь, получил "двойку", да еще с припиской: "Не знаете русского языка!" А Шаляпина не приняли в консерваторию.

Уатт, Свифт, Гаусс были "пасынками" школы, считались бездарными. Ньютону не давались школьная физика и математика. Линнею прочили карьеру сапожника. Гельмгольца учителя признавали чуть ли не слабоумным, а он вопреки этим пророчествам стал гением физики, биофизики и психологии. Про Вальтера Скотта профессор университета сказал: "Он глуп и останется глупым".

"У тебя только и есть интерес, что к стрельбе из ружья, возне с собаками и ловле крыс. Ты будешь позором для своей семьи", — говорил отец Чарльзу Дарвину.

"Достоинство".

Поедем на собаке

Известное во всем мире особо трепетное отношение японцев к детям получило еще одно оригинальное воплощение.

Чтобы ребятишкам было весело совершать ежедневные рейсы в детские сады, придуман дизайн специального автобуса. Машина сама выглядит как игрушка. Автобус с изображением забавной собаки будет работать на "детских" маршрутах в городе Саппоро.

ИТАР-ТАСС.

Укрощение храпа

Известно, сколько неприятностей доставляет людям храп. В наших домах с плохой звукоизоляцией один мощный "храпун" способен лишить сна всех жильцов. Надежное средство защиты от этой напасти предложил инженер Черепанов из Талдома. Он сконструировал микроприбор, позволяющий превращать храп в приятный художественный свист. Этот приборчик размером с копейку крепится на ночь к зубам храпящего человека и не причиняет ему никакого вреда. Зато окружающие теперь будут избавлены от кошмарных звуков и смогут спокойно спать или слушать "соловьиные трели".

"Век".

Родила в 65 лет. Первый раз

"Моя маленькая Синти — подарок от бога", — говорит 64-летняя филиппинка Арсели Кех, у которой это первый в жизни ребенок. Синтия родилась через 16 лет после того, как врачи сказали, что у Арсели никогда не будет детей: слишком поздно, ведь она обратилась к ним, когда ей было 47 лет. Шли годы, наука развивалась, и только когда стал известен метод "дитя из пробирки", 63-летняя Арсели забеременела. Она так боялась потерять ребенка, что хранила свой секрет в тайне от всех, даже от матери. И вот свершилось! К моменту появления маленькой дочки Арсели исполнилось 64 года.

На снимке: *маленькая Синтия на руках у мамы.*

Фото ИТАР-ТАСС.

ТЕЛЕПРОГРАММА

Четверг, 19 июня

Белорусское телевидение

Техническая профилактика до 15.50
16.00 "Приключения Скиппи". Телесериал.
16.25 Резерв.
16.30 "Куда пойти учиться". Вузы.
17.00 Музыкальный антракт.
17.10 Уроки Н.Новожиловой.
17.45 Экономикст.
18.00, 0.10 Новости.
18.20 "Западный Вайкики". Телесериал.
19.10 "Музыкальная обойма".
19.15 Тема дня.
19.35 Сделано в Беларуси.
19.50 Арт-клуб.
20.25 Летний день деревни.
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.50 "Телебарометр". Прогноз погоды.
22.05 "Вилла "Орхидея". Худ. фильм (Югославия — Великобритания).
23.40 "Крок". Программа для молодежи.

ОРТ

8.00, 14.00, 17.00, 22.45 Новости.
8.15 "Девушка по имени Судьба". Сериал.
9.00 В поисках утраченного. Ведущий—Г.Скороходов.
9.40 Клуб путешественников.
10.30 Домашняя библиотека.
10.40 Смак.
14.20 "Волшебные приключения Квазимодо". Мультсериал.
14.45 Праздник в непраздничный день.
15.15 Лего-го!
15.40 "Гарри — снежный человек". Комедийный сериал.
16.10 ...До шестнадцати и старше.
16.35 "Вокруг света": Сериал "Затерянные миры".
17.20 "Девушка по имени Судьба". Сериал.
18.05 Погода.
18.10 Час пик.
18.35 Джентльмен-шоу.
19.05 Моя семья: друг семьи.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.40 Программа передач.
20.45 Они помогали Штирлицу. Легенды разведки в фильме "Бой после Победы". 2-я серия.
22.15 Магия: мир сверхъестественного.
22.55 Пресс-экспресс.
23.05 Программа передач.

Канал "Россия"

7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Вести.
7.15 С добрым утром!
8.00 Православный календарь.
8.05 "Клубничка". Телесериал.
8.35 Бесконечное путешествие.
9.10 "Санта-Барбара".
14.05 Иванов, Петров, Сидоров и другие.
14.45 На пороге века.
15.10 "Темная" для ...
15.25 "Клубничка". Телесериал.
16.15 Там-там новости.
16.25 Лукоморье.
16.50 Посмотри на себя.
17.05 Россияне.
17.20 Избранные.
18.00 "Санта-Барбара".
19.35 Добрый вечер.
20.20 "Встреча". Короткометражный худ. фильм.
21.00 Летний фестиваль "LG".
22.30 Программа передач.
22.40 "Кто мы?" Историческая программа.
23.20 По вашим письмам.

Санкт-Петербург

12.30, 15.30, 18.30, 20.25 Информ-ТВ.
12.45 "История любви". Сериал.
13.35 Срок ответа — сегодня.
14.05 Советы садоводам.
14.25 "Парадоксы истории". "Партийная свадьба с приданым".
14.55 Звездный розыгрыш.
15.40 Телеслужба безопасности.
15.55 "Пивные бароны". Худ. фильм (Франция). 6-я серия.
16.45 Детское ТВ: Студия "Воображи".
17.10 Дом беспокойных сердец.
17.25 Телемагазин.
18.45 Спорт.
18.55 Большой фестиваль.
19.10 "История любви". Сериал.
20.00 — 21.30 Телестанция "Моя Россия".
20.40 И.Бунин. Стихи.
20.45 У Игоря Д...
21.15 Сокровища Петербурга.
21.30 "Пивные бароны". Худ. фильм (Франция). 7-я серия.
22.20 Событие.
22.35 Телеслужба безопасности.

НТВ

5.00 Сегодня утром.
9.15 Утречко.
9.30 Женские истории. "Доктор Куин, женщина-врач".
10.30, 17.30 Программа для детей "Улица Сезам".
11.00, 13.00, 15.00 Сегодня днем.
12.00 Открытый мир.
12.45, 0.00 Телемагазин.
13.20 Большое "Времечко".
15.35 Дистанция 60.
16.35 Кинотеатр юного зрителя. Худ. фильм "Голубое дерево".
18.00, 21.00 Сегодня вечером.
18.40 Герой дня.
19.05 Премия "Оскар". Дайана Вист, Миа Фэрроу и Майкл Кейн в мелодраме Вуди Аллена "Ханна и ее сестры" (США).
21.45 Час сериала "Крутой Уокер: правосудие по-техасски".
22.40 Времечко.
23.00 Сегодня в полночь.
23.20 Ночное "Времечко".
0.10 Кино не для всех. Амелия Зиберберг, Гари Баер в фильме Ганса Юргена Зиберберга "Гитлер, фильм из Германии". 1-я и 2-я серии (Германия).

ТВ-6 Москва

6.00, 8.00, 13.50, 18.55, 20.00, 22.45 Шесть новостей.
6.10, 16.35, 23.15, 0.20 Диск-канал.
6.40 Мультсериал "Ветер в ивах ".
7.10 Дорожный патруль.
7.20 Рецепты от Цептер.
7.30 90х60х90.
7.45, 10.15, 17.40 Аптека.
8.10, 12.25, 15.30, 16.55 Телемагазин "Спасибо за покупку !".
8.30 Док. сериал "Великие ценности мира": "Рим и Помпеи", часть 1-я.
9.00 Юмористическая программа "Назло рекордам!".
9.25 Сериал "Династия II (Семья Колби).
10.30 Территория ТВ-6. Программа А. Политковского. "Па-дэ-труа в Перми".
11.05 Сериал "Семья Кэмпбеллов".
12.05, 0.00 Знак качества.
12.50 Док. сериал "Великая Отечественная". фильм 19-й "Последнее сражение войны".
14.00 Кинотеатр ТВ-6. Г. Юматов в фильме " Не забудь, станция Луговая".
18.15 Территория ТВ-6. Программа А. Политковского. "Па-дэ-труа в Перми".
19.05 Ток-шоу "Сделай шаг".
20.15 Сериал "Династия II (Семья Колби)".
21.15 Те Кто.
21.45 Детективный сериал " Сарацин".

8-й канал

18.00 К. Коплану с доктором Ва.
18.30 Повторный экран. "Искатели приключений". Худ. фильм.
20.15 Веселые мелодии.
20.30 Сериал "Горец".
21.30 Музыкальный конвейер.
22.15 Худ. фильм "Захват".

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: (017) 229-28-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 229-29-04.

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя адказнасці не нясе. Рэгістрацыйнае пасведчанне №246. Нумар газеты надрукаваны з дыяпазітываў у ЗАТ "Летувас рытас". Адрас: г. Вільнюс, пр-т Гедыміна, 12а. Падпісана ў друк у 21.00. Фармат А-2. Тыраж: першы завод — 61 000 экз. Заказ № 1163